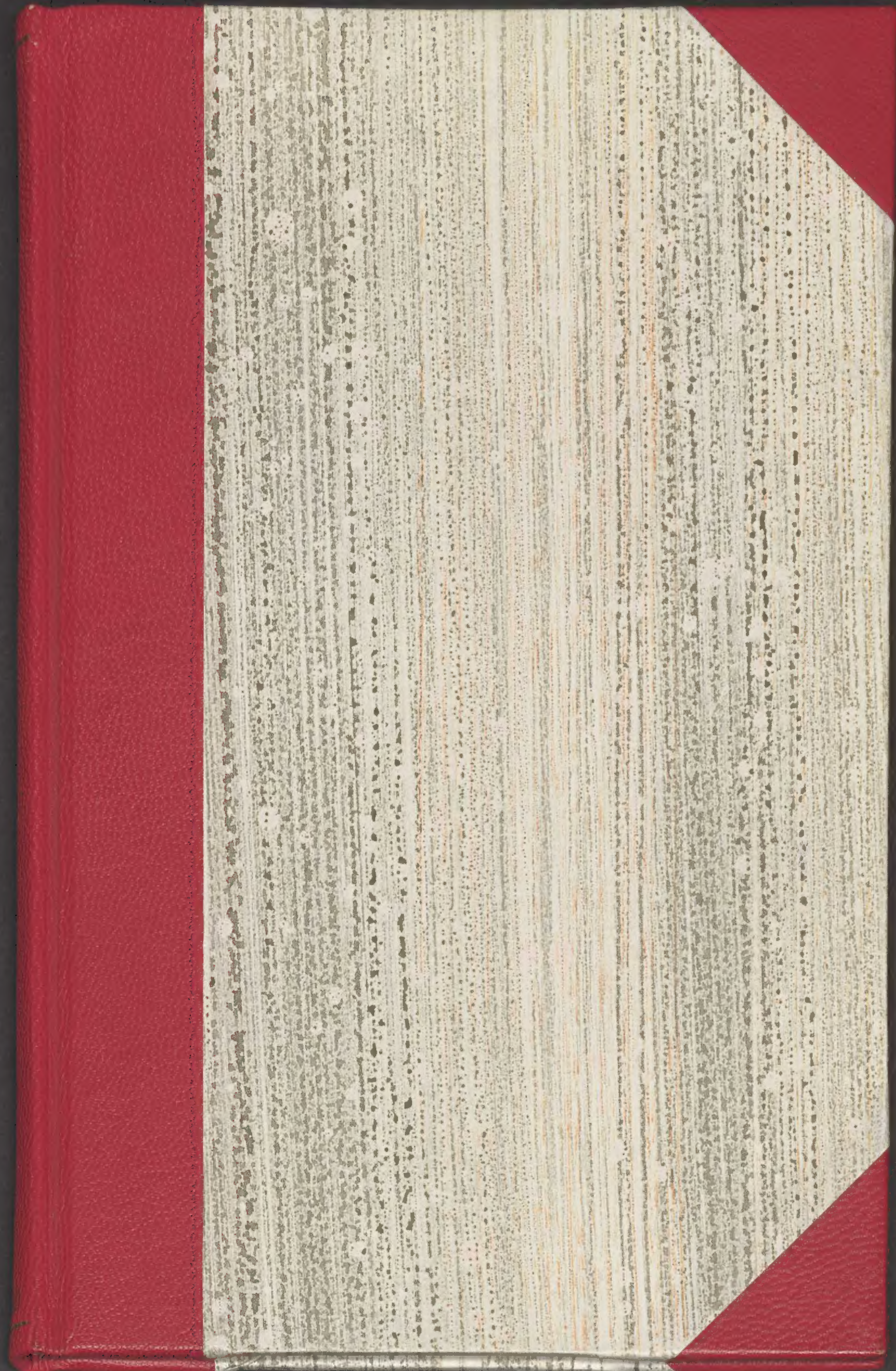


INLEDNING TILL

HÁVAMÁL

ELLER

ODENS SÅNG.

Akademisk Afhandling,

som med tillstånd af
Vidtberömda Filosofiska Fakulteten i Uppsala
för Filosofiska Gradens erhållande
kommer att offentligen försvaras

af

ARTHUR IMMANUEL HAZELIUS,
Fil. Kand. af Norrlands landskap, Kongl. Stip.

å nedre Fil. Lärosalen den 23 Maj 1860,

p. v. t. e. m.

UPPSALA,
C. A. LEFFLER, KONGL. AKAD. BOKTRYCKARE.
1860.

Den dikt, som under namnet *Hávamál* förekommer ibland den äldre Eddans sånger, är egentligen en sammanställning af en mängd olika tänkespråk och lefnadsreglor, som, måhända ansedda såsom alster af guddomlig uppenbarelse, i urgamla tider fortplantats från mun till mun bland våra förfäder. Redan den omständigheten, att en del ännu i dag, om ock i en något förändrad drägt, fortlefver på folkets läppar, är i sig sjelf ett tillräckligt bevis för riktigheten af en sådan åsigt om diktens tillkomst, en åsigt, som för öfrigt bekräftas äfven af det lösa sammanhang, som icke sällan förefinnes emellan de särskilda stroferna.

När och af hvem samlingen af dessa tänkespråk blifvit föranstaltad, och hvem som gifvit dikten hennes nuvarande form, har man sig lika litet bekant, som man känner något författare-namn till Eddans öfriga sånger, ty att de skulle stamma från Sämund, är en föreställning, som man länge sedan lemnat. Att man emellertid måste tillskrifva henne en ganska hög ålder, bevisas af många omständigheter. Så har man anmärkt den stora, nästan ordagranna, öfverensstämmelsen emellan flere af de här framställda lärdomarne och motsvarande i Hesiodi bekanta didaktiska dikt "Arbeten och Dagar", hvilken man derföre velat tillskrifva ett

likartadt ursprung. Den enkla form, hon är iklädd, vida skild från en senare tids förkonstling, den hedniska anda, som i åtskilliga af tänkespråken uttalar sig, och de hedniska bruk, som på några ställen omnämnas, äro ytterligare bevis i detta afseende.

Hávamál tillhöra Eddans mythisk-religiösa sånger. Innehållet är blandadt mythologiskt och ethiskt, ehuru de mythiska berättelser, som i dem på några ställen, synnerligen i den senare hälften, förekomma, torde få betraktas såsom senare tillsatser, främmande för dikten i hennes ursprungliga form.

Benämningen *Háva-mál*, som man tilldelat dessa strödda lärdomar. tolkas med *den höges tal*, *qväden*, *sång*. *Mál*, n. pl. (jfr Háv. str. 165: *nú eru Hávamál kveðin*) är det vanliga namnet på en dikt i *Ljóðaháttr*, likasom *kviða* på en i *Starkaðarlag*. *Hávi*, m., — af *hárr* (ofta äfven *hár*) *há*, *hátt*, Got. *hauhs*, hög, gen. *hás* el. *háss* — var ett af Odens många namn, honom gifvet, säger Finn Magnusen, såsom himmelens och jordens Gud. Man har ansett, att *Hárr*, som utmärker en af de treenighetsformer (*Þriði*, *Hárr* och *Iafnhárr*), under hvilka Oden emottog den spörjande Gylfve (se Gylfaginning, skulle vara samma ord som detta *Hávi*, och deraf velat sluta till att i äldre tider den föreställningen varit gängse, att åtminstone en del af de här framställda råden af Oden (såsom *Hárr*) blifvit gifna åt Gylfve vid dennes besök i Åsgård. Redan Resenius och sedermera Finn Magnusen, Sv. Egilsson m. fl. hafva alle antagit såsom gifven öfverensstämmelsen emellan *Hárr* och *Hávi*, hvarföre ock hos den sistnämnde *Iafnhárr* förklaras med æque altus. Genitiven *Hárs* (*höll Hárs* Vsp. 25, *Hárs veðr* Sn. E. etc.) visar emellertid, att de äro tvenne alldeles skilda ord. Deremot är *Hárr* sannolikt detsamma som adj. *hárr*, gråhårig, åldrig (af *hár*, n. hår). Se Säve, Yngl.-Saga s. 70, der *Hárr* och *Iafnhárr* öfversättas med gammal och jämngammal. I Fornmanna Sögur X, 171 förekommer följande

härledning: *Hárr (er Oðinn kallaðr) af því at þeir (heiðnir menn) sǫgðu, at hverr yrði hárr af honum.*

Den uppgift, hvartill vi här inskränkt oss, är att lemna en redogörelse för 1) den *handskrift*, som ännu åtminstone allmänt anses böra läggas till grund för texten till Hávamál; 2) de *upplagor* och 3) *öfversättningar* af nämnda sång, om hvilka vi kunnat vinna någon kännedom; 4) den *versart*, hvari han blifvit affattad; och slutligen 5) *innehållet*, genom en öfversigt af hvarje särskild strof, hvarvid vi sökt att framställa det vigtigaste af Finn Magnusens, Dietrichs, Simrocks, Lünings och andras förklaringar öfver dunkla ställen [1]), såvidt vi funnit dem inverka på hela strofens betydelse.

Då den dikt, vi här företagit oss till behandling, utgör en del af den äldre Eddan, är det naturligt, att åtskilliga af våra anmärkningar rörande handskrift, upplagor och öfversättningar måste vara sådana, som angå nämnda Edda i hennes helhet.

Hvad runsången beträffar, sammanhänger han så nära med det lika vigtiga, som vidlyftiga ämnet om runorna, och har om honom så mycket och olikartadt blifvit skrifvet, samt äro så många mer eller mindre sällsamma förklaringar öfver hans ofta dunkla och gåtlika innehåll gifna, och så mycken osäkerhet ännu rådande i afseende på tolkningen af många ställen, att vi hvarken vågat eller kunnat inom vidden af denna afhandling inrycka en betraktelse af hans särskilda

---

1) Vi anmärka här, att der Finn Magnusen åberopas, utan vidare angifvande af källan, hvarur vi hemtat hans förklaringar, åsyfta vi hans arbete *Den ældre Edda,* III. Kiöbenhavn 1822. Dietrichs tolkning återfinnes i hans uppsats *zu Hávamál* i tredje delen af Haupts Zeitschr. für Deutsch. Alterth. Leipzig 1843, Simrocks i hans öfversättning och Lünings i hans upplaga af Sämunds Edda, om hvilka alla arbeten se nedanför. — Med A. M. beteckna vi den stora Arna-Magnæanska upplagan af samma Edda.

strofer, så mycket mindre, som den korta tid, hvaröfver vi haft att förfoga, lika mycket tvungit oss till inskränkning i detta afseende, som till att i närvarande ofullkomliga skick lemna detta försök ur våra händer.

Bland de handskrifter, man af Sämunds Edda eger, intages främsta rummet obestridt af den ryktbare s. k. *codex regius*, skrifven på pergament och förvarad i kongl. bibl. i Köpenhamn [1]). Denne codex, hvars ålder man räknar från början af 14:de århundradet (Müller i sitt Sagabibl. II. sid. 100 nämner det 13:de) upptäcktes och afskrefs 1643 af biskopen i Skálholt på Island Brynjúlfr Sveinsson, densamme som först med bestämdhet nämnde Sämund såsom den äldre Eddans samlare eller författare. Afskriften kom i Torfæi händer, men synes sedan hafva gått förlorad, under det sjelfva urskriften förärades till konung Fredrik III i Danmark. Munch har velat göra den åsigt gällande, att alla hittills bekanta pappershandskrifter med samma innehåll medelbart eller omedelbart nedstamma från denna. Arne Magnusson var af samma mening. Finn Magnusen åter säger uttryckligen, att några af pappershandskrifterna ögonskenligen äro skrifna efter andra, nu försvunna membraner. Brynjolf Snorrason, som genomgått de flesta i Köpenhamn befintliga afskrifter af den äldre Eddan, bekräftar af egen erfarenhet Finn Magnusens åsigt såsom den enda riktiga, sägande, att flere af handskrifterna af den äldre Eddan till den grad afvika från codex regius, att det är alldeles otänkbart, att de vare sig medelbart eller omedelbart nedstamma från densamma. Afgörandet af detta spörsmål, tillägger han, är af stor vigt i textkritiskt afseende, då det är sjelfklart, att man af de handskrifter, som på ett eller annat sätt leda sitt ursprung från codex regius, icke kan vänta någon skörd i kritiskt afseende, då de handskrifter åter, som äro skrifna efter andra gamla nu förlorade pergamentscodices, böra nyttjas vid sidan af de ännu förhandenvarande [2]). — Hvad beträffar de egenheter, som i afseende på rättskrifningen utmärka denna codex, hänvisa vi till Munch, Den ældre Edda, s. XIV. — Hávamál intaga i densamma det andra rummet ibland sångerna och midt emellan Völuspá och Vafþrúðnismál.

---

1) Han återfinnes under n:ro 2,365, 4:o. En utförlig beskrifning kan ses i Möbii Catal. libr. Isl. sidd. 66 o. f.

2) Annaler for nordisk Oldkyndighed 1847. Nogle Bemærkninger om Völuspá, ved Brynjolf Snorrason, s. 356. — Jfr Finn Magn. Den ældre Edda I. s. XVI.

Hvad man mycket bör beklaga, är att den s. k. Arna-Magnæanske codex, som förvaras i handskriftsamlingen af samma namn på universitetsbibliotheket i Köpenhamn, blifvit oss lemnad i ett så ofullständigt skick, att icke mer än sju af den äldre Eddans sånger, och äfven dessa delvis stympade, numera der återfinnas. Det är så mycket större förlust, som man ansett sig hafva skäl, att antaga texten härröra från en ännu pålitligare källa än den, hvarifrån codex regius kommit. Bland de många sånger, som saknas, äro äfven Hávamál.

Flere pergamentscodices, som innehålla alla eller några af de mythologiska sångerna, känna vi icke [1]), och alla hittills bekanta pappershandskrifter, som finnas af den äldre Eddan, hafva ansetts böra i värde sättas tillbaka för dessa båda.

Vi gå nu att gifva en öfversigt af de upplagor, som, såvidt vi känna, finnas af Hávamál. För att kunna döma öfver en upplagas värde, åtminstone såvidt hon gör anspråk på att gifva en kritisk behandling af texten, måste man i sjelfva verket genomgå hennes nya text och jämnföra honom med de urskrifter, som för honom förklaras ligga till grund. Till något sådant hafva vi sjelfve ej haft tillfälle, hvarföre våra omdömen ej kunna blifva stort annat, än ett upprepande af hvad andre sagt före oss.

1. *Peder Resens* eller *Resenii,* Köpenhamn 1665 [2]). Resenius var den förste, som fullständigt [3]) utgaf några af den äldre Eddans sånger och detta samtidigt med sin

---

1) Müller, Sagabibl. II. s. 98.

2) Ethica Odini pars Eddæ Sæmundi vocata Haavamaal, una cum ejusdem appendice appellato Runa Capitule, a multis exoptata nunc tandem Islandice et Latine in lucem producta est per Petrum Joh. Resenium. Havniæ 1665. 4:o. 27 sidd.

3)
Edda hviled under Bencke
Udi Mørcke lagt i Skyl,
Ingen kunde derpaa tencke
At forandre Lyckens Jyl.
Sæmund skreff oc Snorre mere,
Resen tende hendis Lys,
Dennem bærer Runa Ære,
Resen giffvis dobbelt Priis.

helsar honom också Bartholinus. Fragmenter af en del hade redan förut blifvit lemnade i allmänhetens händer af Wormius, Bartholinus och Torfæus.

upplaga af Snorres Edda. Dessa sånger voro Völuspá och Hávamál. Vanligen ses de förenade med nyss nämnda Edda och kunna med denna anses utgöra ett verk, så mycket hällre, som både företalet och den vidlyftiga tillegnan till Kon. Fredrik III, hvaraf hon enligt tidens sed är åtföljd, med den lärda framställningen af de gamles olika sätt att behandla sedeläran, äfven afse Ethica Odini och Völuspá. Texten, som af Resenius anföres i form af prosa, är mycket opålitlig och åtföljd af en lika beskaffad latinsk öfversättning[1]) samt af några anmärkningar till Runa Capitule af Isländaren Gudmundus Andreæ. Såsom sedespråkens författare uppgifver han Oden, nämnligen Uppsala-Oden, då han i likhet med Brynjúlfr Sveinsson, en annan af den tidens lärde, anser, att namnet Oden tillkommer minst två, kanske tre olika personer[2]).

Möbius i Catalogus libr. Isl., Lipsiæ 1856, s. 67 uppgifver, att Göransson 1750 skall hafva utgifvit Hávamál. Detta beror tydligen på misskrifning, då denna förmenta upplaga ej af honom vidare omnämnes. Göransson utgaf nämnligen, såsom Möbius äfven på annat ställe anmärker, samma år Völuspá, tillkännagifvande dock sin önskan att hafva kunnat utgifva alla de öfriga delarna af Sämunds Edda, men «måste för denna gången låta bestå: viljandes endast bifoga här med Titulblad af de Tvenne närmaste delar» (Hávamál och Vafþrúðnismál). Såsom betecknande för tiden och utgifvaren må det förra af dessa här anföras: «*De Yfverborna Atlingars Eller Sviogöthars ok Nordmänners Patriarkaliska Sedolära, Eller sådan hon var före Odhin II:s tid; af Sämund hin Frode på Island, Efter gamla Runoböcker afskrefven; Men nu efter Trenne Kongl. Antiquitets-Archivet tillhöriga Göthiska Handskrifter med Svensk öfversättning utgifven, af Johan Göransson.*» Att företaget afstannade, torde icke böra anses såsom någon stor förlust, då Prosten Göransson med all sin brinnande kärlek och sitt nit visade sig ej vara arbetet vuxen. »Han hafver hvarken vid Läsningen eller Öfversättningen brukat all den laggranhet som vid ett sådant arbete be-

---

1) — — — mendis certe scaturiens, heter det i A. M. Jfr Ihre, Bref till Hr CancellieRådet Sven Lagerbring etc. sidd. 3 och följ.

2) Resen. Præf. ad Lect. pag. XI. Addenda pag. III. Ehuru Resenius s. X tillskrifver Oden Hávamál (autor Haavamál putatur Odinus, vir eloquentissimus et formosissimus, qui vates erat) har han förut s. II uppgifvit Sämund ss. författare till hela den äldre Eddan.

tarfvas, utan ganska ofta läst orätt, och ej sällan felat om Auctors mening», säger Ihre[1]). Också fick han på den tid, som följde efter den Rudbeckska förtjusningsfebern, dela sin store medbroders öde, att hånas och förglömmas.

2. *Bartholinus* har i sina Antiquitates Danicæ, Köpenhamn 1689[2]), anfört talrika citater ur flere den äldre Eddans sånger: Grimnismál, Hávamál, Völuspá m. fl. De strofer af Hávamál, som hos honom förekomma, äro, efter hvad vi kunnat finna, följande: 71 (sid. 121); 103 (sid 642); 127 (sid. 571); 139—144 (sidd. 644—647); 147 och 148 (sidd. 657 och följ.); 149 och 151 (sid. 347); 157 (sid. 348); 158 (sid. 641); 159 (sid. 348); 162 (sid. 658) samt delar af stroferna 121 (sid. 643) och 153 (sid. 640). Texten, som beledsagas af en latinsk öfversättning, är betydligt bättre än Resenii.

3. *Rasks* och *Afzelii* i den Stockholmska upplagan af den äldre Eddan 1818[3]). Till grund för denna har den Köpenhamnska codex regius blifvit lagd, men man har med densamma sorgfälligt jämnfört trenne Stockholmska papperscodices, som dock äro temligen unga och derföre af jämnförelsevis vida mindre värde[4]), samt ett fragment af den äldre Eddan, som varit i Prof. Rasks ego. Företalet och registret äro Afzelii; granskningen af texten och anmärkningarna, skrifna på Isländska, tillkomma Rask. Arbetet, för hvilket man äfven i det afseendet står i skuld hos Afzelius, att det var han, som förmådde Prof. Rask att begifva sig till Sverige för att ombesörja texten, helsades, jämnte Afzelii samtidigt utgifna Svenska öfversättning och Rasks snart derefter utkommande upplaga af

1) Bref till etc. s. 11.

2) Thomæ Bartholini Thomæ filii antiquitatum Danicarum de causis contemptæ a Danis adhuc gentilibus mortis libri tres ex vetustis codicibus et monumentis hactenus ineditis congesti. Hafniæ 1689. 4:o.

3) Edda Sæmundar hinns Fróda. Collectio carminum veterum scaldorum Sæmundiana dicta, quam, ex codicibus pergamenis chartaceisque cum notis et lectionibus variorum ex recensione Erasmi Christiani Rask curavit Arv. Aug. Afzelius. Holmiæ 1818. 8:o. Hávamál sidd. 11—30. — — — illa (Reseniana) multo præstantior, ab Afzelio e Raskii nostri recensione promulgata in laudata Eddæ antiquioris editione, quæ tamen, Suecos codices secuta, hic etiam a nostris discrepare probatur. A. M. III. s. 66.

4) Se anmälan i Sv. Litt. Tidn. 1819 s. 68.

den yngre Eddan med Cnattingii tolkning, inom och utom fäderneslandet med lifligt bifall och ansågs bebåda gryningen af en ny dag för den fornnordiska språkforskningen [1]).

4. *Finn Magnusens* i tredje delen af den stora Arna-Magnæanska upplagan, Köpenhamn 1828 [2]). För sin tid utmärkt och ännu alltid af stort värde för hvar och en, som vill intränga i Eddans helgedom, kan hon dock ej motsvara vår tids fordran på kritisk noggrannhet. Äfven här, såväl som i alla följande, ligger codex regius till grund, denna gång strängare följd än af Rask, liksom Munch i sin ordning underkastade honom en än mera vetenskaplig behandling. Vid sidan af texten ges en latinsk öfversättning, åtföljd af kritiska, ehuru ej alltid tillförlitliga, anmärkningar, hvartill komma ett specimen glossarii och ett med lika mycken lärdom som vidlyftighet utarbetadt lexicon mythologicum. — Hvad särskildt öfversättningen öfver Hávamál angår, har Finn Magnusen till största delen oförändrad bibehållit Gudmundi Magnæi eller Johannis Johnsonii (eller bådas) [3]) med ytterligare granskning af den af dem sorgfälligt öfversedda och rättade äldre tolkningen af Johannes Olavii från Grunnavik.

5. *Dietrichs,* Leipzig 1843 [4]). Denne författare, som

---

1) Se anmälan i Göttingische gelehrte Anzeigen 1820 sidd. 1433 och ff. En annan finnes i Mones Heidelb. Jahrbb. 1822 sidd. 437—486.

2) Edda Sæmundar hins fróda. Edda rhytmica seu antiquior, vulgo Sæmundina dicta. Pars III, med särskild titel: Poeseos vetustissimæ Scandinavorum Trifolium continens carmina Völuspá, Hávamál et Rigsmál illorum origines, cosmogoniam et theosophiam optime illustrantia, e codice bibliothecæ regiæ Hafniensis pergameno, nec non diversis legati Arnæ-Magnæani et aliorum membranaceis chartaceisque melioris notæ manuscriptis. Cum interpretatione latina, lectionibus variis, notis, glossario vocum p. p. Accedit locupletissimum priscorum borealium theosophicæ mythologiæ lexicon addito denique eorundem gentili calendario, jam primum indagato ac exposito. Havniae, sumptibus legati Arnæ-Magnæani et librariæ Gyldendalianæ 1828. 4:o. Hávamál sidd. 57—144. Introductio sidd. 59—67, text, öfversättning och anmärkningar sidd. 68—114. Första delen utkom redan 1787, den andra 1818.

3) — — quæ (translatio) e maxima parte immutata (sed tamen adaucta vel magis completa) lectori hic exhibetur. A. M. s. 67.

4) Altnordisches Lesebuch. — — — mit übersichtlicher Grammatik und einem Glossar versehen von Franz Ed. Christ. Dietrich. Leipzig 1843. 8:o. Hávamál sidd. 15—24. Runsången är ej upptagen. Såsom särskilda underafdelningar angifvas: Episode von Billings Maid

flitigt sysselsatt sig med den fornnordiska litteraturen, hvarom flere förtjenstfulla uppsatser bära vittne, har i sin fornnordiska läsebok äfven upptagit Hávamál, ehuru med uteslutande af runsången. Ändamålet med det arbete, hvari dikten här fått en plats, har naturligtvis uteslutit all egentlig textkritik. Sin uppgift vid textens behandling anser han vara att «mit Schonung eigenthümlicher Verhältnisse das Herrschende in der Schreibung durchzuführen». Nästan samtidigt med denna läsebok utgaf Dietrich i Haupts Zeitschrift für deutsches Alterthum, Leipzig 1843, III. sidd. 385—432, en afhandling under namn *zu Hávamál*, innehållande värderika, ehuru i en något tung stil hållna, upplysningar och anmärkningar rörande text och öfversättning.

6. *Munchs*, Christiania 1847 [1]), eller egentligen *Munchs* och *Ungers*, då det är den senares noggranna afskrifter af de båda förnämsta codices i Köpenhamn, som möjliggjort utgifvandet, och han derjämnte besörjt tryckningen och vidfogat anmärkningarna. När emellertid titelbladet, af i företalet anförda skäl, bär Munchs namn ensamt, torde det vara bäst att för redighetens skull bibehålla den vedertagna benämningen. Då senare utgifvare följt den af Munch gifna texten, anföra vi den plan, han med afseende å densamma förelagt sig. «Afsigten», säger han, «med den upplaga, som härmed föreläggas allmänheten, är att lemna en, såvidt möjligt är, hyfsad och mot de fordringar, vetenskapens närvarande ståndpunkt medför, någorlunda svarande text. Ju djupare man i senaste tider inträngt i vårt fornspråks och vår fornlitteraturs ande, desto klarare har det visat sig, att de äldsta handskrifter också äro de bästa; att man enligt regeln får den bästa och renaste text genom att hålla sig så noga som möjligt till de äldsta handskrifter af hvarje verk och att de afvikelser, som finnas i senare pappershandskrifter, nästan alla äro lika många oriktigheter eller förvridningar. Och likväl finnes knappast någon del af vår fornlitteratur, hvar-

---

str. 95—101; von der Wolredenheit 102—103; Episode vom Begeisterungstrank bei Gunlad 104—110; Loddfafnirsmál 111—138.

1) Den ældre Edda. Samling af norrøne Oldkvad indeholdende Nordens ældste Gude- och Heltesagn. Ved det akademiske Collegiums Foranstaltning udgivet efter de ældste og bedste Haandskrifter og forsynet med fuldstændigt Variant-Apparat, af P. A. Munch. Christiania 1847. 4:o o. 8:o; Hávamál sidd. 8—21.

uti man vid utgifvandet så mycket litat på pappershandskrifter, som just i den äldre Eddan. I närvarande upplaga är deremot urskrifternas text följd så noga som möjligt, och den egentlige hufvudcodex, såsom den fullständigaste och i de flesta sånger den ende', lagd till grund. Då afsigten icke är att lemna ett med diplomatisk noggrannhet verkstäldt aftryck af fornskrifterna sjelfva, utan en kritisk bearbetning af deras text, hafva uppenbara fel blifvit rättade, gissningar anförda, och vid de ställen, som förefinnas i båda urskrifterna af den äldre Eddan, eller som äro anförda i Snorres Edda och några bland hjeltesagorna, de läsarter upptagna, som vid jämnförelse emellan varianterna funnos vara de bästa. Men för alla sådana förändringar eller afvikelser från grundtexten är fullständig räkenskap aflagd i de vid slutet tillfogade anmärkningarna, der tillika de vigtigaste varianter finnas anförda. På icke få ställen afviker vår läsning af de olika texterna helt och hållet från den, som anges i den stora Köpenhamnska upplagan. Alla sådana skiljaktigheter emellan denna upplaga och vår äro att anse såsom lika många fel i den förstnämnda». Så Munch. Att dock tankarne varit delade om, huruvida Munch verkligen lyckats lösa sin uppgift till den grad, som han sjelf anser sig hafva gjort det, kan man se af en kanske något bitter anmälan i Annaler for Nord. Oldkynd.[1]), hvars författare företagit sig att jämnföra Munchs text, sådan han förekommer i en af sångerna, med motsvarande i codex regius, och kommit till det resultat, att den Ungerska afskriften ej bör kunna kallas ytterst noggrann, utan att flere oegentligheter och oriktigheter i densamma insmugit sig. Om man nu äfven med anmälaren måste instämma uti, att omdömet öfver den Arna-Magnæanska upplagan torde vara för mycket hårdt eller något förhastadt, kan dock ingen bestrida det företräde, Munchs text eger framför den förras.

7. *Lünings,* Zürich 1859[2]), ett såväl i afseende på skarpsinne, derå använd möda och omsorgsfullhet, som typografisk utstyrsel högst utmärkt arbete. Lüning har

---

1) 1847, s. 352. Nogle Bemærkninger om Völuspá ved Brynjolf Snorrason.

2) Die Edda. Eine sammlung altnordischer götter und heldenlieder. Urschrift mit erklärenden anmerkungen, glossar und einleitung, altnordischer mythologie und grammatik. Herausgegeben von Hermann Lüning. Zürich 1859. 8:o. Hávamál sidd. 263—295.

ej haft för afsigt att lemna en kritisk bearbetning af texten, och har derföre följt Munch, från hvilken han blott ganska sällan afvikit. Detta hindrar dock ej, att han i anmärkningarna stundom inflätat värdefulla förbättringsförslag, hvarjämnte under texten de af Munch upptagna afvikande läsarterna anföras. Ordboken, på hvilken synbarligen mycken omsorg blifvit nedlagd, upptager *alla* i Eddan förekommande ord. Sångernas ordning, sådan hon förekommer hos Munch, har han så tillvida förändrat, att Hávamál fått sin plats sist bland gudasångerna, då Lüning anser denna sång framför de andra hafva dunkla ställen, som behöfva antingen bättre förklaring eller rättelse af texten. Såsom sådana anföras särskildt str. 7, 18, 21, 27, 31, 40, 41, 52, 66, 74, 81, 135, 140, 149, 161. I afseende å rättskrifningen skiljer han sig, liksom de båda följande, i vissa fall från Christiania-upplagan.

8. *Möbii*, Leipzig 1860[1]). Liksom Lüning har Möbius i allmänhet troget följt Munch, ehuru han sökt underkasta honom en, såvidt möjligt, sorgfällig granskning med tillhjelp af de varianter, om hvilka han haft kännedom.

9. *Pfeiffers*, Leipzig 1860[2]). Här synes oss isynnerhet ordboken böra framhållas, såsom med synnerlig omsorg utarbetad. Någon textkritisk behandling har så mycket mindre kunnat vara Pfeiffers afsigt, som hans arbete, liksom Dietrichs, ämnadt till läsebok, blott innehåller prof på den fornnordiska litteraturens prosaiska och poetiska alster.

Vi erinra oss, huru mer än hundrade år ligga emellan den tid, då Resenius först började utgifva några af den äldre Eddans sånger och den, då Arne Magnussons frikostighet möjliggjorde deras fullständiga tryckning. Och dock förflöto ytterligare trenne tiotal af år mellan det påbörjade arbetets första och andra del och ett nytt tiotal mellan den andra och tredje. En enda fullständig upplaga är utgifven i Sverige, och först nära trettio år derefter den enda, Norge har att uppvisa. Vi kunna då icke undgå att anmärka det glädjande i att se, huru under loppet af

---

1) Edda Sæmundar hins fróða mit einem Anhang zum Theil bisher ungedruckter Gedichte herausgegeben von Theodor Möbius. Leipzig 1860, Hávamál sidd. 10—25.

2) Altnordisches Lesebuch von Dr. Friedrich Pfeiffer. Text, Grammatik, Wörterbuch. Leipzig 1860. Hávamál sidd. 99—113.

föga mer än ett år trenne så förträffliga arbeten, som Lünings, Möbii och Pfeiffers, blifvit lemnade i allmänhetens händer; ett talande bevis bland många för den ifver, hvarmed fornnordisk språkforskning på senare tider börjat omfattas i Tyskland. I Danmark har redan länge detta intresse varit vaket och i Norge på ett för framtiden lofvande sätt blifvit väckt genom Munchs, Ungers och Keysers förtjenstfulla skrifter. Man kan under sådana förhållanden icke neka, att det ligger något nedslående särskildt för oss Svenskar i den tanken, att vi, såsom det vill synas, jämnförelsevis betydligt mindre deltagit i dessa för kännedomen om vår äldsta odling så vigtiga sträfvanden.

Följande mer eller mindre fullständiga öfversättningar af Hávamál äro oss bekanta:

1. *Resenii* af oss förut omnämnda *latinska*, Köpenhamn 1665.

2. *Bartholini latinska*, Köpenhamn 1689, dock blott öfver några strofer.

3. *Mallets franska*, Köpenhamn 1756 [1]), älvenledes ofullständig. Mallet erkänner sjelf, att han eger en högst ofullkomlig insigt i «det språk, hvarpå Snorre skrifvit», så att någon tolkning af urtexten här ej kan komma i fråga. Också känner han Sämunds Edda blott genom Resenius och Bartholinus, samt säger, att vi af henne blott ega trenne stycken qvar, nämnligen Völuspá, Hávamál och Runa-Capitlet. Af de tvenne senare menar han sig genom biträde af en Isländare Erichsen hafva blifvit iståndsatt att gifva en noggrannare öfversättning, än Resenius. Han anför likväl icke hälften af stroferna [2]), och hvad angår skiljaktigheten med Resenius, synes hon vara ganska obetydlig.

1) Monumens de la mythologie et de la poésie des Celtes et particulièrement des anciens Scandinaves: pour servir de supplement et de preuves à l'introduction à l'histoire de Dannemarc. Par Mr Mallet. A Copenhague 1756, 4:o. Havamaal, sidd. 135—146, 148—149. Edit. nouv. Copenh. 1758, 8:o; likaså Genève 1787, 12:o (i 2 voll.)

2) Il y en a très peu qui ne soient bonnes et sensées, mais quelques unes renfermant des verités trop communes et d'autres des allusions, qu'il seroit long et difficile d'expliquer, je me borne à donner les suivantes. Mallet sid. 136. — Jfr Sandvig, 1. sid. XII.

4. *Herders tyska* öfver Runsången, i hans *von deutscher Art und Kunst* 1773 och *Volkslieder* Th. II. 1779 under namn af *die Zauberkraft der Lieder*[1].

5. *Schimmelmanns tyska*, Stettin 1777[2]. Af denna känna vi icke mera, än den vidlyftiga titeln, hvilken vi, såsom måhända i någon mon upplysande, här nedan anföra.

6. *Sandvigs danska*, Köpenhamn 1783[3]. Resenius har han föga användt, öfvertygad om hans opålitlighet, men öfversättningen måste dock vara oefterrättlig, då detsamma gäller om de papperscodices, han följt. Hon fick äfven det ödet att så kallsinnigt emottagas, att upplagan snart nog måste förvandlas till makulatur[4]. Redan 1779 hade Sandvig gifvit en dansk öfversättning af *Runotalopattur Opins* i sina *Danske Sange af det ældste Tidsrum*, utgifna i Köpenhamn, hvilken öfversättning han för den nya upplagan alldeles omarbetade.

7. *Gräter* har i sina *nordische Blumen*, Leipzig 1789, sidd. 305—321 öfversatt de tvenne mythiska episoderna om Odens frieri till Billings dotter, den sköna Rind (str. 94—101), samt hans besök hos Gunnlad (str. 105—110). Han kallar dem *zwey entdeckte Lieder*, sägande sig vid läsningen af Hávamál hafva blifvit öfverraskad af att midt ibland sedespråken finna dessa dikter såsom hvar för sig ett sammanhängande helt. — Han har emellertid endast haft Resenii upplaga att tillgå, men oaktadt dennes prosaiserade text, har han klädt sin öfversättning i versform, med omflyttning af några strofer, hvarigenom han ansett

---

1) Herders sämmtliche Werke. Th. 8. Tübingen 1807 sid 438.

2) Die Isländische Edda. Das ist: Die geheime Gotteslehre der ältesten Hyperboräer, der Norder, der Veneten, Gethen, Gothen, Vandalen, der Gallier, der Britter, der Skoten, der Suaven etc., kurz des ganzen alten Kaltiens oder des Europäischen Skythiens enthaltend. I. — — Voluspäh — — II. Des Odins SittenLehre, Hava oder Hars Mäl, d. i. Odins Gottes Lehre. Wobey verschiedene alte Oden aus dem X und XI Säc. angehänget sind. III. Drey und dreyssig Däno-Sagen etc. — — — Im Jahr 1070 bis 1075 aus alten runischen Schriften mit lateinischen Buchstaben zuerst edirt von Sämund Froden: hiernächst im Jahr 1664 von — — — Resen aus den ältest. Handschriften in die Dänische und Lateinische Sprache übersetzt besorget; und nun in die Hoch-teutsche Sprache mit einem Versuch zur rechten Erklärung übersetzt und edirt von J. Schimmelmann, Stettin 1777. 4:o. Möbius Catalog. libr. Isl. s. 69.

3) Forsog til en Oversættelse af Sæmunds Edda. Første Hefte. Kiobenhavn 1783. Odins høie Sang med Rune-Capitelet sidd. 63—109.

4) Finn Magn. 1. sid. XXVIII; III. sid. 97.

meningen blifva klarare. Den förra af dessa episoder får bära namnet *der freye Mann* (sidd. 307—310), den andra *Gunnlöda* (sidd. 317—320).

8. *Afzelii svenska,* Stockholm 1818 [1]). Öfversättaren har icke bibehållit alliterationen, ehuru han såsom en samtida anmälan säger: «i allmänhet lyckligt bemödat sig att på ett behagligt sätt återgifva urskrifternas rythmiska gång.» Jfr för öfrigt, hvad vi anfört om Rasks och Afzelii upplaga af Eddan.

9. *Finn Magnusens danska,* Köpenhamn 1822 [2]). Inledningen innehåller äfven en, vid annat tillfälle af författaren skrifven, temligen vidlyftig uppsats om betydelsen såväl af ordet *rún* i allmänhet, som af de särskilda *runorna.* Öfversättningen åtföljes af en mythologisk ordbok samt flere register.

10. *Finn Magnusens latinska* i den omnämnda Arna-Magnæanska upplagan, Köpenhamn 1828, ehuru Finn Magnusen nästan oförändrad bibehållit en äldre. Se ofvan.

11. *Studachs tyska,* Nürnberg 1829 [3]); en öfversättning, som synes icke hafva saknat erkännande i Tyskland [4]).

12. *Simrocks tyska,* Stuttgart 1851 [5]). Ett i hög grad förtjenstfullt arbete. Vid tolkningen af Hávamál har författaren i allmänhet följt Dietrich; några anmärkningar

---

1) Sæmund den vises Edda, Sånger af Nordens äldsta skalder, efter handskrifter från Skandinaviska fornspråket öfversatte af Arv. Aug. Afzelius. Stockholm 1818. 8:o. (Hávamál) Odins höga sång den gamla, sidd. 10—28.

2) Den ældre Edda. En Samling af de nordiske Folks ældste Sagn og Sange ved Sæmund Sigfussön, kaldet hin frode. Oversat og forklaret ved Finn Magnusen, 3:dje delen, Kjöbenhavn 1822. 8:o min. Havamaal l. den höjes Sang sidd. 65—172. Indledning sidd. 67—98. Udsigt over Indholdet af Havamaal 99—103. Höjsangen eller den höjes Sang 104—145. Anmærkninger 146—172.

3) Sämunds Edda des Weisen oder die ältesten norränischen Lieder. Als reine Qwellen über Glauben und Wissen des Germano-Gothischen vorchristlichen Norden. Aus dem Isländischen übersetzt und mit Anmerkungen begleitet von J. L. Studach. Nürnberg 1829. 4:o. Havamal sidd. 27—58. Einleitung sidd. 29—34; Havamal (med anmärkningar) 35—58.

4) Jfr Ettmüller, Vauluspá, Leipzig 1830, sid. 36.

5) Die Edda die ältere und jüngere nebst den mythischen Erzählungen der Skalda, übersetzt und mit Erläuterungen begleitet von Karl Simrock, Stuttgart etc. 1851. 8:o. Zweite verm. und verbess. Auflage ibid. 1855. Hávamál sid. 96—120. Erläuterungen 422—429.

har han äfven vidfogat, der han ansett sig hafva något nytt att meddela.

Den versart, hvaruti Hávamál blifvit affattade, är det slags *Fornyrðalag*, som fått namn af *Lióðaháttr*. Af *Fornyrðalag*[1]) l. *Fornyrðaháttr*, den fornnordiska poesiens äldsta och ursprungliga versart, som ock användes i alla den äldre Eddans sånger, har man, såsom bekant är, tvenne hufvudarter, *det egentliga Fornyrðalag*, företrädesvis kalladt *Starkaðarlag*, och *Lióðaháttr*. Det egendomliga för denna senare består deruti, att hvarje strof (*erendi* l. *vísa*) enligt regeln har blott sex rader (*orð* eller *vísu orð*), svarande mot hvad eljest i det egentliga Fornyrðalag skulle kallas *vísu áttungr*, liksom *vísu fjórðungr* betecknade ett verspar, äfven om inga andra derpå följde; att vidare af de tre raderna i hvarje halfstrof (*vísu helmingr*) de två första äro inrättade såsom det egentliga Fornyrðalag, således hvardera bestående af två fötter och sinsemellan förenade genom alliteration, men den tredje, genom meningen sammanbunden med de föregående, har två egna rimbokstäfver och oftast består af trenne fötter. Den tredje raden har någongång tre rimbokstäfver, så Háv. 46:

þá varð ek villr vega;

och måhända Háv. 6:

sialdan verðr víti vörum,

sällan blott en enda, som då rättar sig efter de föregående, så Háv. 79:

þat er þá reynt,
er þú at rúnum spyrr
enum reginkunnum.

Möjligen ock 112. En egenhet för sexradigt Fornyrðalag är, att upptakten eller förslaget (*málfylling*) i detsamma ofta står i midten af en rad. T. ex. Háv.

ráðumk þér, Loddfafnir,
en þú ráð nemir,
nióta muntu (ef þu) nemr.

Ofta finner man i Lióðaháttr strofer inflätade, som helt

---

1) Man har delat de fornnordiska versslagen uti *Fornyrðalag*, *Dróttkvæði* och *Rúnhenda*. Det första har blott alliteration, det andra alliteration och assonans, det tredje alliteration och slutrim.

och hållet äro byggda enligt lagarna för det egentliga Fornyrðalag (Háv. 81, 84, 85, 86, 88, 145); dock är versparens antal stundom mindre än fyra (Háv. 72, 80, 82), stundom större (Háv. 89). — Några strofer, ehuru i öfrigt byggda efter Lióðaháttr, hafva blott tre rader (Háv. 103, 148), andra hafva nio (Háv. 6, 11, 26, 101, 139). En annan gång är den ene delen af strofen inrättad enligt Lióðaháttr, den andre enligt Starkaðarlag (Háv. 60, 138, 142, 146, 147). I dylika fall anser Lüning, att den tredje raden, såsom ursprungligen bestående af fyra fötter, sönderfallit i tvenne rader, hvarigenom halfstrofen får utseende af Starkaðarlag. (Jfr Háv. 109). Det synes oss, som kunde man i likartade fall med full rätt tillämpa på Hávamál, ehuru med de inskränkningar, som blifva en nödvändig följd af det sätt, hvarpå denne sång tillkommit, hvad Petersen anmärker om Völuspá, och hvilket framställes såsom gällande äfven om Hrafnagaldr Oðins, Vegtamsqviða och andra Eddans sånger. Liksom desse af honom anses hafva bestått af regelbundna åttaradiga strofer, torde Hávamál, der nämnligen i denna sång ej det egentliga Fornyrðalag användes, böra tänkas från början endast hafva haft regelbundna sexradiga. Ty hvad han sedan tillägger, att der dikten (Völuspá) hänger väl och förträffligt tillsammans, finner man äfven regelbundna strofer, men der meningen är bristfällig eller oviss, är strofernas radantal äfven rubbadt, gäller i viss mening äfven om Hávamál, hvarföre man å ena, som å andra stället, ledes till tanken på, att denna regelmätighet ursprungligen varit rådande i hela sången, samt att, der hon saknas, antingen något bortfallit, eller strofen blifvit utvidgad genom senare tillsatser. I Hávamál framträder detta tydligt nog på flere ställen. Så t. ex. i 163 och 164 str.:

þat kann ek ið siautiánda,
at mik mun seint firrask
eð manunga man.
Lióða þessa
mun þú, Loddfafnir!
lengi vanr vera,
þó sé þér góð, ef þú getr,
nýt ef þú nemr,
þörf ef þú þiggr.

þat kann ek ið átiánda,

er ek æva kennig
mey né manns konu,
— alt er betra
er einn um kann,
þat fylgir lióða lokum, —
nema þeirri einni,
er mik armi verr
eða mín systir sé.

I fråga om dessa torde man böra omfatta den meningen, att den ställning, hvari deras särskilda delar nu förekomma, är alldeles oriktig. De sex sista raderna i den förra bilda en särskild strof, i afseende på innehållet uppenbart skild från den här såsom inledande ställda halfstrofen, och blir då, med afseende å versarten, i viss mon likartad med den förr omnämnda 79:de, samt får sin rätta plats näst framför 165:te strofen. I den senare böra de tre mellersta raderna, såsom senare tillsatser, otvifvelaktigt utgå, då man af de återstående får regelbunden Lióðaháttr. Huruvida denna förmodan om den ursprungliga versartens förfalskning bör utsträckas äfven till andra oegentligheter, än de nyss anförda, våga vi ej afgöra. Sådana förekomma emellertid. Så finner man en och annan halfstrof, der ej blott en tredje, utan ock en fjärde rad har sina egna rimbokstäfver; sålunda Háv. 105:

ill iðgiöld lét ek
hana eptir hafa
síns ins heila hugar,
síns ins svára seva.

Så äfven 73, 126, 130, 150, 156, 158. Bruket att på detta sätt låta halfstrofens tredje rad åtföljas af andra, med densamma likartade, ser man stundom vida utsträckas; man finner nämnligen icke endast två, såsom på nyss anförda ställen, utan tre (Háv. 135, 157) och fyra (Háv. 79), ja ända till fem (Háv. 143) sådana rader sammanställda, hvardera med egna rimbokstäfver. Stundom rimma då en eller flere ibland dem med hvarandra, hvarpå såsom prof må anföras Háv. 157:

þat kann ek ið ellipta,
ef ek skal til orrostu
leiða langvini:
undir randir ek gel,
en þeir með ríki fara
heilir hildar til,

heilir hildi frá,
koma þeir heilir hvaðan.

Liksom Starkaðarlag är den egentligen episka versarten, är Lióðaháttr den företrädesvis gnomiska [1]) och användes derföre i den äldre Eddans sedelärande sånger, framförallt i Hávamál (och Sólarlióð). För öfrigt kan märkas, att Lioðaháttr icke sällan förekommer såväl i Guda- som hjeltesagorna, när antingen innehållet utgöres af gudomlig utsago eller handlingen framställes i form af fråga och svar.

I likhet med Grimm hafva Dietrich, Simrock, Bergmann m. fl. ansett sig böra skrifva tvenne genom allitteration förenade rader *(halbzeilen)* på en enda s. k. *langzeile*, så att t. ex. 133 strofen i Hávamál, i stället för att delas

at háði né hlátri
hafðu aldregi
gest né ganganda;
opt vitu ógörla
þeir er sitja inni fyrir,
hvers þeir 'ro kyns er koma.

sammanskrifves sålunda:

At háði né hlátri hafðu aldregi
gest né ganganda;
opt vitu ógörla þeir er sitja inni fyrir
hvers þeir 'ro kyns er koma.

hvarigenom strofen kommer att bestå af fyra rader i stället för sex.

Såsom skäl för en sådan strofernas delning har man bland annat anfört, att de gamle skrefvo alla versraderna i ett, så att deraf i allmänhet ingenting kan slutas till bevis för det äldre af Rask m. fl. försvarade bruket; att den förbindelse, hvari de tvenne raderna komma till hvarandra genom rimbokstäfverna just bevisar, att de höra tillsammans såsom ett — och hvarföre skulle man åtskilja, hvad som naturligen är förenadt? att benämningen *höfuðstafr* om den sista rimbokstafven icke uttrycker, att han skall stå i början af en rad, utan blott, att han är den, efter hvilken de andre rätta sig; att man, genom att dela raden i tvenne, förstör rythmen och förändrar versens hela art, liksom om man ville afdela en hexametrisk vers sålunda:

---

1) Dietrich: Über lióðaháttr, i Haupts Zeitschrift für deutsch. Alterth. III sid. 94 o. ff.

arma virumque
cano, Trojæ
qui primus ab oris o. s. v.

Petersen[1]), som till besvarande upptagit dessa och andra af Bergmann i dennes *Poëmes Islandais,* Paris 1838, framställda invändningar, anser saken i sjelfva verket oväsendtlig, men att all analogi talar för, att det lika litet i fråga om det gamla Fornyrðalag kan vara meningen, att de två lederna skrifvas på en rad, som i fråga om längre versarter eller sådana, som äro försedda med slutrim. Han anmärker vidare, hvad vi nyss förut anfört, att de gamle hade ett bestämdt uttryck, nämnligen *vísuorð* eller *mál,* för hvar och en af de två lederna. Af rimbokstäfverna anser han inga bevis kunna hemtas, ty vare sig lederna skrifvas på en eller två rader, komma desse likväl i alla händelser att höra tillsammans, och den Anglo-Saxiska poesien visar, att de ej gång behöfva förenas efter meningen. Jämnförelsen med hexametern blir icke heller afgörande, ty versens gång förändras ej i något afseende, om man uti Fornyrðalag afbryter raden hvarje gång, då cæsur inträffar eller málfylling anbringas. Rimbokstäfver och cæsur blifva alldeles desamma och hela olikheten består blott deri, att man genom att afbryta raden eller sätta de två lederna i tvenne rader, gör läsaren mera uppmärksam på cæsuren. Detsamma skulle ock kunna göras med hexametrisk vers, men orsaken hvarföre man skrifver denna i en rad, bör sökas i den omständigheten, att cæsuren der till den grad vexlar, att man stundom skulle få dela raden i tvenne, stundom i trenne, då deremot i den fornnordiska versen cæsuren hvarje gång har sin bestämda plats, och der hon icke har det, såsom i tredje och sjette raden af Lióðaháttr, der afbryter man ej häller raden. Så Petersen. Äfven Tyskarne synas nu i allmänhet, Grimms föredöme oaktadt, omfatta samma åsigt, så att både Lüning och Möbius i sina upplagor åter infört det äldre sättet för versafdelningen, och Pfeiffer förklarar sig uttryckligen ogilla det nya förslaget såsom följdriktigt ledande till ett upphäfvande af all yttre versindelning[2]).

1) Bemærkninger om Versearten og Ordningen af Stroferne i Völuspá, i Annaler for nord. Oldkynd. 1841, sidd. 52 och ff.

2) Pfeiffer. Altnordisches Leseb. Leipz. 1860. sid. 202.

Hávamál synas oss lämpligast kunna indelas i följande fem hufvudafdelningar[1]):

I. *Lefnadsreglor*, str. 1—94: — med afseende å vandrare och gäst 1—34, med afseende å hemmavarande, eller som beröra alla lifvets förhållanden 35—94. Strofernas ordning i denna afdelning synes emellertid under tidernas längd hafva blifvit rubbad, i det några blifvit utelemnade, andra på orätt ställe inskjutna o. s. v.[2]).

1. Vandraren bör noga se sig för, när han inträder i ett främmande hus, på det att icke fiender må kunna öfverraska honom. — Det är med denna strofs ord, som den yngre Eddan i Gylfaginning låter Gylfve inträda i Odens sal. Här äro de, liksom sången i allmänhet (jfr str. 12 och 13), lagda i Odens mun och passa, anmärker Simrock, såsom sådana synnerligen väl, då han öfverallt tänkes såsom den vidtbereste, och gästfrihetens skydd särskildt ålåg honom.

2—4. Föreskrifter för värden, huru han på bästa sätt skall förse sina gäster, när de, utmattade efter vandringens mödor, komma till herberges. — Första omsorgen efter gästens inträde i hans hus blir då att anvisa honom en efter hans stånd afpassad plats, närmare eller fjärmare från högsätet. Den ankommande plägade träda fram till dem, som intogo detta, helsa dem och fråga; *hvar þeir vísi honum til sætis*, en fråga, som till och med Ragnvald Jarl gjorde, när han, utfrusen efter en sjöfart, inträdde i en anspråkslös hydda på Hjaltland[3]). Sedan följa den värmande brasan, mat, torra kläder och handvatten. Till och med de fattigaste undandrogo sig ej dessa gästfrihetens fordringar: så heter det om nämnde Ragnvald, att *húsfrúin bar skinnfeldar skikkju at jarli*. Hvad handvattnet beträffar, var det vanligt i den gamla norden, liksom än i dag i österlandet, att två sina händer, innan man satte sig till bords, hvarjämnte handvatten kringbars

1) Dietrich indelar: gast und reiseregeln (1—37); vom freundschaft erwerben (38—52); das wissen (53—56); erwerb und dazu nöthige eigenschaften (57—66); vergleichung der güter des lebens (67—79); zeit abwarten und wahrnehmen (80—82); worauf nicht zu trauen (83—90); von frauenliebe (91—101); vom begeisterungstrunk bei Gunnlödh (102—110); die rathschläge an Loddfafnir (111—138). Zu Hávamál, III. sidd. 385 och ff. Runsången har han här ej behandlat.

2) Finn Magn. III. s. 73.

3) Dietr. s. 388.

under sjelfva måltiden. Derföre var *taka handlaugar* liktydigt med «sätta sig till bords.»

5. Behofvet af förstånd framställes såsom vida större för den resande, som kommer i beröring med olika personer och förhållanden, än för den, som sitter hemma bland bekanta och vänner.

6. Man må icke föreställa sig, att ett stort förstånd befriar från nödvändigheten att iakttaga försigtighet. Båda äro de af nöden; med den senare skyddar man sig för obehag, och en osvikligare vän, än det förra, kan man aldrig finna.

7. När en gäst kommit i ett främmande hus, bör han ej yttra sig, under det andre tala med hvarandra; men, såsom en förståndig man egnar, bör han uppmärksamt lyssna till hvad andre säga och noga iakttaga, hvad som sker.

8. Skalden framhåller sällheten i andra menniskors öppet uttalade bifall och fördelaktiga omdömen, i motsats mot den ovisshet, hvari vi måste sväfva med afseende å deras tankar om oss. — Lüning tolkar annorlunda: «es ist schwieriger, misslicher mit dem, was andere von uns denken, und darum ist es gut, wenn wir es erlangen, dass sie gut von uns denken».

9. En större sällhet är det dock, att sjelf hafva verkligen berömvärda egenskaper, och nog förstånd att ur sig sjelf kunna hemta sina råd hela sitt lif igenom, så att man ej behöfver förlita sig på andra.

10. Förstånd är bättre än rikedom; det är den bästa vägkost, man på sin vandring kan medföra, och är den armes tillflygt, när han kommer på okänd ort.

11. Tag dig tillvara för dryckenskap, ty en sämre följeslagare på din färd kan du aldrig finna. Menniskorna prisa alltför mycket rusgifvande drycker, som beröfva dem sans och medvetande.

12—13. Rusets följder skildras genom en ibland sedespråken inflätad mythisk liknelse om glömskans häger, af hvars fjädrar Oden sjelf blef bunden vid sitt besök hos Gunnlad. Derefter följer en uppmaning att njuta mjöden så, att man dervid icke förlorar sitt förstånd. — Glömskans häger (*óminnis hegri*), som sväfvar öfver dryckeslagen och frånstjäl männen deras sansning, betecknar, säger Finn Magnusen, tydligen den onde ande, som tillvägabringar ett starkt rus. Att medvetslösheten, som

föreställes nedsväfva öfver de berusade, kallas en häger, har man på olika sätt sökt förklara. Johnsonius (A. M. sid. 74) yttrar: «similitudo talium effectuum, ab ardea sumta, inde forsan petita sit, quod ardea lacuum oris insidere fertur (ad pisciculos captandos). Forte etiam adlusio hic facta sit ad avem hanc, propter vapores potionum fortium in cerebrum adscendentes aut quasi evolantes». Dietrich härleder orsaken från fogelns susande flygt och rofgiriga natur. Grimm[1]) hyser en helt annan åsigt om detta ställe: Oden, som hos Gunnlad i fulla drag njutit den herrliga mjöden, flyger derifrån såsom örn; *óminnis hegri* är blott en omskrifning för den guddomliga fogeln, och fornnordiska skaldespråket tillåter. att den ene store fogeln sättes i den andras ställe. När nu Oden hade vunnit den efterlängtade drycken och skördat prof af Gunnlads kärlek, fjättrades han af örnvingar, d ä. syntes i örnhamn, — en berättelse, som röjer omisskännelig likhet med mythen om Zeus, som, förvandlad till örn. borttröfvar Ganymedes och af honom låter iskänka sig nektar. «Und aus jenen worten Hávamáls», utbrister han, «in welchen der erhabenste rausch der unsterblichkeit und zugleich dichtkunst geschildert wird, machen die nordischen ausleger eine beschreibung gemeiner trunkenheit, vor deren folgen ein isl. unter dem titel *óminnis hegri* abgefasstes gedicht warnt». Simrock anmärker dock härvid med skäl, att såväl den inledande 11:te strofen varnar för dryckenskap, som till och med den 13:de ej synes fri från en sådan afsigt, och Lüning säger, att icke blott senare nordiske utgifvare här funnit en dylik beskrifning på rusets följder lemnad, utan till och med sjelfve samlaren af Hávamál. — Petersen anser hela berättelsen såsom en allegorisk skildring af skaldskapens verkningar och en erinran att med måtta begagna den dyrbara gåfvan. tilläggande en önskan, att hvarje skald också ville hafva denna erinran för ögonen. Nordisk Mythologie, København 1849, s. 200.

14. En *fri* mans bästa egenskaper äro tystlåtenhet, betänksamhet, mod och ett gladt sinne. — *Þióðans barn* öfversättes af B. Haldorsen med inquilinus. I got. betyder denna afledning af *þióð* (folk) konung, men i fornnordiskan, säger Dietrich, synes hon beteckna blott den frie, som har stämma å tinget. Med Dietrich anse vi

1) Deutsche mythologie, Göttingen 1844, s. 1086.

derföre denna föreskrift ställd till hvarje fri man och ej blott till konungasöner, såsom vanligen antages; ty att inskränka föreskriften om tystlåtenhet och betänksamhet till dessa, står icke väl i öfverensstämmelse med det föregående, och att uppmana furstesönerna allena till mod, skulle väl mycket strida mot forntidens anda. En sådan tolkning öfverensstämmer äfven med den följande strofens innehåll. Att derföre såsom Lüning förklara: «der königssohn soll schweigsam und bedächtig sein, jeder andere fröhlich und lustig», synes oss väl besynnerligt.

15. Förgäfves tror sig den fege undfly döden genom att undvika strid, ty ålderdomen skall dock aldrig skona honom.

16. En skildring af dårens tölpaktiga beteende, när han kommer till gästnings: — han sitter och gapar eller mumlar för sig sjelf, och har han fått sin del af mjöden, då får man till fullo se, huru pass klok han är.

17. Blott den, som vida färdas, förvärfvar sig menniskokännedom.

18. Föreskrifter vid dryckesgillet: väl må man dricka, men med måtta och så, att man icke talar mera, än hvaraf behof göres, och tidigt begifva sig till hvila; ty hjordarna veta, när de skola lemna betet, men fråssaren känner intet mått för sina begär.

19—20. Fråsseriet ådrager menniskan andras löje och gör henne sämre än djuren.

21. Dåren, utan att besinna, det han icke sjelf är felfri, hånler åt allt.

22. Han gör sig många onödiga bekymmer, men det gagnar till intet att oroa sig öfver, hvad man ej kan uppnå.

23. Han anser alla dem för sina vänner, som smickra honom,

24. och märker ej en gång, när de bele honom, men det är blott i nöden, som vännen pröfvas: först när deras hjelp behöfves, märker han sig ega få förespråkare.

25. Mycken tillit har han äfven till sig sjelf, men står i pröfningens stund svarslös.

26. Bäst vore, om han i andras sällskap iakttoge tystnad, ty då blottade han ej sin okunnighet (samma föreskrift ges i str. 79), och han märker icke sjelf, när han talar för mycket. — De tre sista raderna i strofen anser Lüning såsom en uppenbarligen senare tillsats.

27. Att kunna spörja och tala är visserligen en nöd-

vändig egenskap hos den, som vill kallas vis (str. 61), men den är ensam icke tillräcklig, då den hos den ovise blott blir ett medel till hans afslöjande. — Finn Magnusen har trenne särskilda förslag till tolkning, alla olika med den ofvan anförda.

28. Ytterligare om olägenheterna af en alltför talträngd tunga.

29. Man bör ej bespotta den, som med förtröstan på gästvänskap, kommit i ens hus; mången menar sig klok, sålänge han ej tillspörjes, och derföre bör man ej störa honom i hans behagliga lugn. — Dietrich anser, att *margr þikkist* i strofens senare hälft (som vi tolkat enligt Lüning) syftar på värden: denne skall icke bespotta sin gäst, icke blott derföre att han kommit till honom i förlitande på hans gästfrihet, utan ock för att icke möjligen blotta sin egen svaghet, genom att gifva en erfaren främling anledning till en snärjande fråga.

30. Man kan icke veta, om icke ens löje träffar någon, som är sen att förlåta det; men har man i detta afseende felat, gör man bäst uti att i tid söka undanrödja alla obehagliga följder.

31. Det är alla tiders erfarenhet, att äfven eljest gode vänner vid dryckeslaget bringas i fejd med hvarandra. — Dietrich hänvisar här till gudarnas berömda ordstrid i Oegisdrekka, samt huru bärsärkarne gjorde ett ordentligt handtverk af att uppsöka gästabuden i landet, för att med invecklade frågor och dylikt inleda stridigheter.

32. Man bör icke fastande begifva sig å väg om morgonen till ett obekant hus, för att icke vid framkomsten med tankar blott på sin hungers tillfredsställande blifva till obehag så för sig som för andra.

33. Ovänner bör man undvika, men söka sina vänner, bo de ock fjärran från vägen.

34. Vandraren bör ej missbruka gästvänskapen genom att för länge sitta å andras bänkar. — Mer än trenne dagar ansågo de gamle nordboarne det icke passande att taga sin värds gästfrihet i anspråk.

35—36. Lyckan att hafva ett eget hem, huru ringa och obetydligt det än må vara, framhålles såsom motsats dels emot vandrarens kringirrande lif, dels emot tiggarens sorgliga öde.

37. Sina vapen bör vandraren aldrig lemna, ty han kan icke veta, om icke fiender möta å vägen.

38. Skänker föra till vänskap: äfven den frikostigaste försmår ej erbuden gåfva såsom lön för sin gästfrihet.

39. Man bör ej spara på det gods, man förvärfvat, ty ofta gömmer man åt en okär gäst, hvad vännerna var ämnadt.

40. Man bör ofta hugna sina vänner med gåfvor, såsom det säkraste sättet att bibehålla vänskap. — Skalden nämner vapen och kläder, hvilka ock voro bland de vanligaste vårdtecknen.

41. Lika mycken trohet man bör visa den verklige vännen, med lika mycken list bör man bemöta den falske.

42. Men äfven sina vänners vänner bör man omfatta med vänskap och undvika allt umgänge med deras ovänner och med sina ovänners vänner.

43. Trenne föreskrifter för vänskapens fulla bibehållande, af hvilka den första, som blott på detta ställe gifves, manar till ett innerligt själarnas samband, så att den enes lidande och fröjd äfven blifva den andres; den andra är densamma, som ges i 40:de str.; den tredje utföres vidare i 120:de str.

44—45. En i hednisk anda hållen uppmaning till förställsamhet och list emot fiender, samt att gälda lika med lika.

46. Den rika njutning, som ligger i umgänget med vänner, skildras i motsats mot ensligheten.

47. Frikostighet och tillförsigt aflägsna bekymmer, då deremot feghet och karghet medföra idel oro och ängslan. — Johnsonius (A. M. III. s. 89) anser, att strofens förre del afser ett genom välgörenhet vunnet samvetslugn, hvilket Dietrich, och visserligen med rätta, bestrider.

48. Genom en liknelse visas, huru det ofta är kläderna, som skapa mannen. — Uttrycket *tveim trémönnum*, som förekommer i tredje raden, har åstadkommit mycket hufvudbry. Man har velat öfversätta *trémenn* med lignatores (vedhuggare) eller statuæ ligneæ (träbeläten). Meningen blir dock i båda fallen densamma. Dietrich, som ogillar den förra förklaringen, erinrar om huru en fyratio alnar hög, gammal och mossbevuxen *trémaðr* förekommer i Ragn. Lodbr. c. 21, som till och med sjunger om, huru inga kläder skydda honom.

49. En man utan vänner liknar ett förtorkadt trä, och lifvet är för honom utan värde.

50. När dåliga menniskor ingå vänskapsförbindelser, synas deras känslor i början mycket häftiga; men innan kort slocknar vänskapens låga.

51. En gåfva behöfver ej alltid vara stor, för att man dermed må kunna förvärfva sig en vän.

52. Alla menniskor äro ej lika visa, och små själar gifvas, som låta sig ledas af obetydliga ting. — Sådan är i det närmaste Lünings förklaring af detta dunkla ställe, ett af de dunklaste i hela sången. Meningen är, säger han: liksom sandkornen äro små, så äro, der förståndet är ringa, menniskornas själar små, d. ä. de låta bestämma sig af småsaker. De strofen inledande orden *lítilla sanda, lítilla sæva*, som förorsakat så mycket bekymmer, fattar han såsom genitivi absoluti, likasom man med absolut nominativ måhända skulle kunna säga: kleiner sand, kleiner verstand. Måhända torde man böra föredraga Sv. Egilssons tolkning, om hvilken Lüning ej haft kännedom. Sv. Egilsson förklarar på följande sätt: *lítilla sanda, lítilla sæva*, efter orden, små sandkorns, små böljors; ty *sær* och *sjór* begagnas ännu i dag så väl i sing. som pl. om böljor, isynnerhet om större. Ordspråket, uttryckt genom en stark förkortning, fyller han nu sålunda: *þar sem ván er lítilla sanda, þar er ván lítilla sæva*, der man har att vänta små sandkorn, grunda ställen, der har man ock att vänta små böljor, en sats hvars sanning erfarenheten bestyrker. Sammanhanget mellan denna och föregående strof blir då följande: emedan de flesta menniskor äro ovisa och ej rätt förstå att bedöma sitt eget värde, bör man köpa deras ynnest med en ringa gåfva, ty stora skänker göra dem öfvermodiga, i det de bedöma sin ställning efter gåfvans beskaffenhet; ty såsom små sandkorn häntyda på små böljor, så är anspråkslösheten de små skänkernas följeslagarinna och tvärtom öfvermodet de storas. A. M. har «minutarum arenarum instar, minutis cum ingeniis, minuti sunt animi virorum», utan någon vidare förklaring. Dietrichs tydning säger sig till och med Simrock ej begripa; äfven han sjelf anser henne blott såsom en nödfallsutväg, på hvilken han ej mycket håller. Simrock, erkännande sig ej förstå strofens mening, öfversätter »wie Sandkörner klein, klein an Verstand, ist kleiner Seelen Sinn.» För fullständighetens skull vilja vi

ock anföra Studachs: «klein wie Sand, klein am Strand, sind kleiner Seelen Gedanken.» Temligen mörk är äfven strofens sista rad. Afzelii öfversättning «hvart sekel bär blott en man», hvilar på Rasks ändring af den redan i A. M. förekommande läsarten *hálb er avld hvar* — mortales in duas classes dividuntur ubique (sapientes nimirum et insipientes, ex auctoris sententia: Johnsonius) — till *hal ber avld hvar*.

53. Vishet är visserligen alltid eftersträfvansvärd, men en djupare vishet, som kan utforska fördolda ting, bör dock ingen önska, ty med ett godt förstånd lefver man det lugnaste lif,

54. under det att sällan ett gladt sinne faller på den öfvermåttan vises lott.

55. Derföre bör man icke häller söka utgrunda sina kommande öden. — «In genere quidem», säger Johnsonius (A. M. III. sid. 92), «pro suo merito laudat sapientiam ac doctrinam; verum tamen cavere videtur, ne illa, quantavis sit, intemperanter ac temerarie adplicetur». Dietrich anmärker, att man ej behöfver betrakta dessa tänkespråk om de olägenheter och bekymmer, som åtfölja alltför mycken vishet, såsom senare tillsatser af kristlig hand, då man ibland de germaniska folken finner många egendomliga och än starkare uttryck för samma sak.

56. Liksom eld tändes af eld, är det genom samtal med andra, som man blir förtrogen med konsten att tala. — Så förklarar Simrock. Dietrich, hvilkens tolkning Simrock eljest enligt eget erkännande i allmänhet följt, tyder sålunda strofens innehåll: «der mann wird durch den mann in (mit) der rede kund, wird so viel sein als berühmt, so dass bei der vergleichung mit dem feuer das sich nur vom feuer belebt, entzündet, das ganze wohl eine aufforderung ist unter die menschen zu gehen und es mit ihnen zu halten». Zu Háv. s. 405.

57. En om hedendomen erinrande föreskrift, att man tidigt bör uppstå om morgonen, om man traktar efter andras gods och lif.

58. En half rikedom ligger redan i att vara verksam och hafva tillsyn öfver sitt arbete.

59. Lika väl som man vet, huru mycket bränsle, man för året behöfver, eller huru många taknäfrar, som erfordras för att täcka ett tak, lika väl bör man i vigtigare fall känna sina behof, och i tid sörja för deras fyllande. — Jfr Lüning s. 274.

60. Renlighet och föda äro mera värda än präktiga kläder, och ingen behöfver blygas öfver sin enkla drägt.

61. Den vise bör visserligen veta att spörja och tala, men en hemlighet bör han förtiga, ty hvad trenne veta, det veta alle. Han bör derföre behålla saken för sig sjelf, eller åtminstone ej förtro henne åt mer än en enda. — Finn Magnusen ger en alldeles motsatt förklaring: «underholdende eller allmeen-vigtige Nyheder bör ikke forties, — ej (kun) en skall vide eller en anden, veed tre, vide det Alle», sidd. 190 och 118. Han ansåg nämnligen Johnsonii förklaring: «unus sciat, licet, non item alter, (totus) populus novit, si tres sunt (conscii)», innebära en motsägelse. A. M. III. s. 96. Jfr Dietr. anf. st. 408.

62. En man, som utan förespråkare kommer uti ett stort samqväm, liknas vid örnen, som rådlös blickar ut öfver det oändliga hafvet.

63. Ingen bör missbruka sin makt eller för mycket lita på sig sjelf, ty aldrig är han så stark, att icke en starkare finnes.

64. Man bör vara försigtig i sitt umgänge med andra, ty ofta får man dyrt gälda ett obetänksamt ord.

65. En okär gäst kommer sällan till pass; än är välfägnaden slut, än är han ej i ordning.

66. Hos den trofaste vännen deremot finnes alltid mera qvar, än hvad man hunnit förtära.

67. Den husliga härden, anblicken af solen, helsa och ett fläckfritt lefverne fordras till lifvets lycka. — Här, säger Finn Magnusen, förekomma tydliga spor af eldens och solens förut så vidt utbredda dyrkan och religiösa helgd. Häremot, såväl som emot Grimms anmärkning, att Eddan ställer elden och solen jämnte hvarandra, prisande dem båda såsom det högsta goda, invänder Dietrich, att den ställning, hvari de nämnda orden i denna strof förekomma (omedelbart efter dem följer nämnligen ett inskränkande *ef*), synes honom motsäga ett sådant förment uttalande af eldens och solens ovillkorliga företräde framför allt annat. Denna strof ansågs af Johnsonius (eller Gudmundus Magnæi) i all sin enkelhet vara en ibland de skönaste i hela sången.

68. Helsa är icke lifvets enda goda; äfven utan denna kan man smaka sällhet, än af söner och fränder, än af gods, än af ädla gerningar.

69. I denna och följande strof uttalas det höga värde, man bör sätta på lifvet. Lifvet, om ock ett lif i armod, är dock bättre än det förut omnämnda goda, och bättre än döden.

70. Saknar man äfven något af sina sinnens bruk, är man ock skadad till någon af sina lemmar, är det dock bättre, än att vara lagd i hög. — Dietrich anmärker det kraftiga sätt, hvarpå här lifvet framhålles såsom ett oersättligt godt, och såsom egande högre värde än hemmets härd och en obruten helsa, samt erinrar om, att med den kristna verldsåsigtens utbredande antalet aftager af sådana tänkespråk, som upphöja jordlifvets goda. Denna strof, jämnte 69 och 80, i hvilka det gamla sättet att förbränna liken omtalas, betraktar Finn Magnusen såsom tydliga bevis för diktens höga ålder.

71. Lyckan i att ega söner, som bevara ens minne äfven efter döden.

72. Här och i nästa strof möta åter föreskrifter om försigtighet: man bör alltid taga sig till vara för fiender, bör misstänka en fiendtlig hand under hvarje kappa. — Finn Magnusen anser meningen vara, att tungan kan skada (samt också försvara) menniskan, likaväl som handen, hvarföre de båda kallas kämpar eller fäktare. Afzelii temligen obegripliga tolkning grundar sig på en läsart i den s. k. Codex Gudmundi (på Kgl. Bibl. i Stockh.)

73. Är man stadd å resa, bör man vara förtänksam och icke glömma, att vädret vexlar, och att höstnatten är förrädisk. — Denna strof jämnte denföregående, hvilka båda i afseende på versen afvika från regelbunden Lióðaháttr, antagas af Finn Magnusen vara lösryckta ur sitt rätta sammanhang. Hvad särskildt den 73:dje beträffar, synes hon honom bättre passa till Loddfafnismál (vid 117:de str.), dit hon äfven af några afskrifter hänföres. Dietrich anser hvarken versernas byggnad vara ovanlig eller dunkelheten så stor, som den förre föreställer sig. Han förklarar: »för att rätt kunna njuta af den rogifvande natten, är det ej nog att hafva resekost, man måste ock hafva tak öfver hufvudet, ty höstnatten är föränderlig o. s. v.; tagen i sådan mening, ansluter hon sig närmast till 32, 33 l. 34.

74. Rikedom är ej vishet; derföre må man icke förakta någon för hans armods skull. — En sådan betydelse af strofens innehåll framhålles klart, om man med Dietrich, enligt Finn Magnusens förslag, förändrar läsarten

af auðrom (i tredje raden) till *af auðom*. Han hänvisar till Sólarlióð str. 34: *margan hefir auðr apat*. Med bibehållande af den gamla läsarten tolkas den förre delen af strofen på olika sätt. Afzelius har: «litet nog vet den, som intet vet; så mången blir af andra dårad». Dietrich: «dåren märker icke, när andre bespotta honom»; Lüning och Sv. Egilsson: «mången efterhärmar andras dårskap». Säve åter har upptagit den i codex förekommande läsarten *aflavðrom*, om hvilken det i A. M. heter, att hon ditkommit «manifesto errore», hvilket domslut allt hitintills förblifvit utan gensägelse. *Lauðrom* kommer då af *lauðr*, *löðr* (lödder) af ett i Isl. försvunnet verb *lióða*, *laud*, växa, hvaraf *loðinn*, luden, hvilket verb dock återfinnes både i Anglo-Sax. och Got. Hans öfversättning blir då denna: «mången varder dårad af skummet (tingens yta)», hvarvid de båda halfstroferna komma i en ganska naturlig öfverensstämmelse med hvarandra.

75—76. Rikedomens och lifvets förgängelse motsättes ett godt ryktes oförgänglighet; domen öfver död man förblifver, om ock allt annat förgår.

77. Skalden skildrar lifligt den osäkerhet, som åtföljer alla jordiska egodelar. På dem bör ingen tro, ty de äro de opålitligaste bland vänner.

78. Medgång och lycka hafva värde blott för den vise. På dåren öfva de ett bestämdt skadligt inflytande genom att hos honom fostra stolthet och öfvermod, utan att befordra hans förstånds utbildning.

79. Detta finner man snart, om man frågar honom i sådana ämnen, hvaruti en vis man kan ådagalägga sitt skarpsinne: då gör han bäst uti att tiga (jfr str. 26).

80. Ingenting bör man rosa för tidigt, eller förr, än man till fullo pröfvat det, hvarken morgonen, som bebådar en klar dag, eller svärdets prydliga utseende, eller brudens smekande ord, eller den förrädiska isen och den fradgande mjöden.

81—82. Allting har sin tid och sin bestämmelse. Så är stormen nyttig för ett ändamål, måttlig vind för ett annat; skölden använder man till skydd, svärdet till anfall och mön till smekningar.

83. En varning emot qvinnans obeständighet. Såsom orsaken till denna anföres, att qvinnohjertat blef skapadt på rullande hjul. — Finn Magnusen anmärker, att här synes afses en oss eljest obekant myth om menniskans eller

menniskohjertats skapelse, likartad med den grekiska Prometheus-mythen.

84—88. I dessa strofer manar skalden åter till försigtighet och varnar för en alltför hastig tillit uti en mängd uppgifna fall.

89. Qvinnornas kärlek är idel vanskliglet; han liknas vid en fart på den glatta isen med en skygg, obroddad häst, eller vid en kryssning med ett redlöst skepp bland upprörda vågor, eller vid den haltes bemödande att fånga renen på det isiga fjället. — I detta renens omnämnande ser Finn Magnusen ett bevis för, att sångens ursprung ej får sökas på Island, der i gamla tider inga renar funnos, utan i Norge eller Sverige.

90. Men ej blott qvinnan är obeständig i älskog. Detsamma gäller om mannen, som, då han till henne talar de fagraste ord, blott bär svek på tungan.

91. Med smicker och skänker vinner man qvinnans hjerta.

92—93. En skildring af kärlekens allmakt. Ingen må förebrå en annan, att han blifvit fången i dess snaror, ty kärleken segrar till och med öfver visdomen.

94. Ingen värre sjukdom finnes, än de qval, som åtfölja en hopplös kärlek.

II. *En mythisk skildring* af Odens misslyckade frieri till en listig qvinna, Billings mö, såsom hon kallas, str. 95—101 (hvartill komma 102 och 103). Hon anföres såsom bevis för sanningen af den i 94:de str. anförda satsen, att kärleksqval äro bittrare än hvarje annat lidande. Den Billing, hvarom här talas, är en eljest obekant person, då man ej kan anse honom vara den dverg, som under dettanamn omtalas i Völuspá. str. 13; såframt man ej med Finn Magnusen vill läsa *biðlings mey*, en flicka, som har en friare eller tillbedjare, d. ä. en älskad mö. Efter Finn Magnusen har man plägat antaga, att den mö, som här så listigt bedrog Oden, är densamma, som Rind, om hvars kärleksförhållande till samme gud Saxo talar i tredje delen af sin Danska historia. Enligt Saxos mycket utstyrda berättelse[1]) har Oden af en spådomskunnig Finne, på frågan huru han skulle kunna hämnas sin son Balders

---

1) Munch, Nordmændenes ældste Gude- och Heltesagn. Christiania 1854, sid. 78.

dråp, erfarit, att en Rysk konungs dotter, Rind, skulle föda honom en son, och att denne skulle hämnas sin broder. Tre särskilda gånger kom nu Oden under olika förklädnad till hennes faders hof och friade till henne, men, för stolt att vilja hafva honom, afvisade hon honom alla gånger temligen snöpligt med — ett slag vid örat. Fjärde och sista gången kom han i qvinnoskepnad, gifvande sig ut för att ega skicklighet i läkedomskonsten och vann då sin afsigt genom att rädda hennes lif i en farlig sjukdom. Rind födde honom en son, som af Saxo kallas Bo, men tydligen är densamme, som Eddans Vale, och som sedan hämnades Balders död.

Det enda ställe i den äldre Eddan, der Rind omtalas, är Baldrs draumar str. 11, der det säges, att hon skall föda en son, som icke skall två sina händer eller kamma sitt hufvud förr än han burit Balders fiende på bålet.

Petersen, som antager såsom gifven öfverensstämmelsen emellan Billings mö och Saxos Rinda, förklarar betydelsen af mythen så, att Rind betecknar jorden, sådan hon efter Balders död är underkastad vinterns välde. *Rindi*, ordets nyare form, lär ännu brukas i östra Island om ett stycke ofruktbart land. Länge och med framgång motstår hon Odens kärlek, och han lockar henne förgäfves, till dess han med sin starka sejd upplöser och liksom smälter hennes sinne. Odens förhållande till Rind, såväl som till Frigg, innehåller rena naturmyther. Himmelen och jorden förmäla sig, jorden utvecklar sig (såsom jörð) och visar sig derpå i sina tvenne hufvudformer, fruktbar och välsignad, ofruktbar och fjättrad af köldens bojor. Såsom årets konung älskar Oden dem båda.

Simrock anser sig berättigad att tvifla på, att verkligen den här omtalade Billings dotter och Eddans och Saxos Rind äro samma person, då slutet af den här införda berättelsen (str. 161) uppenbart strider deremot. Se vidare vid nämnda strof.

95. Oden beskrifver klagande sin kärlek till den väna mön, som han älskar lika högt som sig sjelf, utan att dock kunna vinna henne.

96. Han finner henne sofvande å bädden, och all jordens herrlighet synes honom vara intet, mot ett lif med henne.

97. Hon ber honom komma åter om aftonen (samme

tanke, som uttalas i 81:sta str.), ty slik handel borde ingen, mer än de båda veta.

98. Följande hennes råd, vänder han tillbaka med den sälla känslan af att ega hela hennes hjerta.

99. Då han nu på utsatt tid inställer sig vid hennes boning, mötes han af stridsrustade män, som för honom stänga vägen till den älskade.

100. Följande morgon förnyar han försöket; nu sofva visserligen väktarne, men i flickans ställe finner han en hund, bunden å bädden.

101. Klagan öfver qvinnornas trolöshet. — Finn Magnusen anser denna strof vara senare inskjuten såsom ett bekräftande exempel. Såsom man ser, afviker skaldens skildring från Saxos deri, att enligt denne Oden verkligen vinner sin önskan. Han låter nämnligen Rinds fader binda henne, på det att Oden, som iklädt sig qvinnokläder, mot hennes vilja skulle kunna göra henne helbregda. Dervid uppnådde Oden sin afsigt, såsom några mena, tillägger Saxo, med hennes faders hemliga samtycke [1]).

102—103. Föreskrifter för husfadern att visa sina gäster ett gladt och vänligt sinne, samt att vara språksam, om han annars vill gälla såsom förståndig. — Dessa båda strofer anses af Dietrich såsom en inledning till den omedelbart följande mythiska berättelsen, alldenstund Oden straxt i början af densamma säger sig hos jättedottern föga skola hafva förmått genom tystnad och derföre, sig till mycken fromma, uppbudit hela sin vältalighet, hvilket nära öfverensstämmer med den uppmaning, här gifves till glädtighet och språksamhet.

III. En annan *mythisk berättelse,* likasom den förra lagd i Odens mun, om huru han hemtar skaldemjöden från jätten Suttungs underjordiska håla; str. 104—110. Den kärlekshandel, säger Dietrich, som här omtalas, kan ej ensamt vara ämnad att genom sin lyckliga utgång bilda en motsats mot den nyss skildrade, som fick ett så snöpligt slut, ty här träder hvarken kärleksnjutningen eller den list och de bevekande ord, hvarmed hon förvärfvades,' i förgrunden, utan detta gör den snilleingifvande mjöden, som nu upphemtas åt menniskorna. — Några hafva ansett denna berättelse såsom stycke af en större

1) Finn Magn. III. s. 157.

dikt, som omfattat äfven en skildring af skaldekonstens ursprung. En utförligare beskrifning om samma tilldragelser finnes i den yngre Eddan uti Bragaroeður. Brage beskrifver här, huru den vise Qvåsers död gaf anledning till skaldskapens eller poësiens uppkomst ibland menniskorna. Qvåser drog nämnligen vida omkring i verlden för att undervisa folken. En gång gästade han hos dvergarne Fjalar och Galar, som dråpo honom och läto hans blod rinna i tvenne kar, Són och Boðn, samt en kittel, som het Oðroerir. De blandade honung i blodet, hvaraf uppkom en så herrlig mjöd, att hvar och en, som deraf drack, fick vishetens och skaldekonstens gåfva. Sedan inbödo dvergarne till sig en man af jättarnes slägte, Gilling, jämnte dennes hustru, och när de kommo, bragte dvergarne genom list och förräderi både honom och henne om lifvet. Då sonen Suttung sporde detta, grep han dvergarne och satte dem på ett skär, som under flodtiden öfversköljdes af vågorna. De föllo då till fota och erbödo Suttung i förlikning och såsom fadersbot den dyrbara mjöden, hvilket han ock antog. Han förvarade honom på ett ställe, som kallades Nitberg och satte sin dotter Gunnlad till vårdarinna. Då Oden sporde detta, beslöt han att tillvinna sig mjöden och begaf sig å stad. Anländ till de egor, som tillhörde Suttungs broder Bauge, träffade han dennes nio trälar arbetande ute på marken. Sedan han genom en list kommit alla dessa att döda hvarandra, tog han sitt nattherberge hos husbonden, som beklagade sig öfver den olycka, som drabbat honom. Oden, som kallade sig Bölverk (olycksstiftare), lofvade att åtaga sig alla de nios arbete, om blott Bauge skaffade honom en drick af Suttungs mjöd Bauge misströstade om att kunna uppfylla hans begäran, men ville dock försöka, och, sedan Bölverk sommaren om fullgjort hvad han lofvat, begåfvo sig båda vid vinterns början till Suttung, som bestämdt vägrade att lemna en ende droppe af mjöden. Bölverk beslöt då att försöka någon list för att vinna sin afsigt. Han tog fram en nafvare, som het Rate, och bad Bauge genomborra berget. Sedan denne, som hade onda anslag i sinnet, motvilligt gjort detta, förändrade sig Bölverk i en orms skepnad och kröp igenom hålet. Han begaf sig nu till Gunnlad och låg hos henne i tre nätter. Hon tillät honom då att dricka af mjöden tre gånger. I första dricken tömde han ut hela Oðroerir, i den andra Boðn och

i den tredje Són, så att han då hade all mjöden. Derefter påtog han örnhamn och flög bort i största hast. Men när Suttung såg örnens flygt, förvandlade äfven han sig till örn och flög efter honom. Då Åserne sågo Oden komma, satte de ut ett kar på gården, och då Oden hunnit Åsgård, utgöt han mjöden i karet, just då han var nära att upphinnas af Suttung. Suttungs mjöd gaf nu Oden åt Åserne och alla goda skalder. — Jämnför man härmed hvad om denna saga förekommer uti Hávamál, och närmast i 12:te str., får man med Munch[1]) fylla berättelsen så, att Oden hos Gunnlad blef alldeles berusad, glömde i hvad ärende han kommit, samt först genom Gunnlad, som älskade honom, men för hvilken han blott hycklade kärlek, återkallades till sig sjelf. Hávamál, säger densamme, synas egentligen icke känna till hela denna sägen om ursprunget till Suttungs mjöd, utan synas förutsätta, att mjöden allt från begynnelsen förvarats i jordens inre.

Finn Magnusen har med hela sin lärdom sökt utveckla och förklara denna myths betydelse. Han anser honom såsom ett märkligt nordiskt prof på den allmänna mythen om himmelens eller årsgudens strid med underverldens makter och seger öfver dem till menniskans bästa, samt att den lilla dikten måhända varit en festlig sång, brukad vid våra förfäders dryckesgillen till alla herrliga dryckers och deras förmente gifvares ära. Hela sagan, säger han, syftar på luft-, himmel- och sol-guden Odens nedfart till underverlden och jättarnes underjordiska boningar för att befrukta jorden och lägga frön till de växter, af hvilka menniskorna hemta sin näring, samt de eldande drycker, som styrka dem till kropp och själ, ja, synas meddela dem den herrliga skaldegåfvan. Gunnlad skulle beteckna antingen jorden sjelf eller hennes fruktbringande förmåga; den höge eller Oden, solen; Rate eller den använde nafvaren, solstrålen, som mäktigt intränger i jordens inre; och den fara, hvari Oden säger sig sväfva, skulle syfta på den bland många gamla hedniska folk gängse föreställningen, att solen vid vintersolståndet hade en svår kamp att bestå med mörkrets och afgrundens onda andar. Den af rimfrost danade Ymers ättlingar voro

1) Nordmændenes ældste Gude- och Heltesagn. Christiania 1854, s. 82.

den lifgifvande värmens och hans frambringares (Åsernes) naturlige motståndare.

Den allegori, som Finn Magnusen sålunda velat se i denna berättelse, finner äfven Munch sannolik. Dietrich åter säger sig ej fatta, huru man här har kunnat tänka på jordens gröda. Ämnet, hvaraf drycken (mjöden) blifvit beredd, är för berättelsen likgiltigt, och inträngandet i jorden behöfver ingen annan förklaring, än den enkla, att jättarne nu en gång bo uti bergen, och säden framspirar för öfrigt ej under klipporna. Enligt honom bör då mythens mening inskränkas till en skildring af skaldskapens upprinnelse: frågan om ursprunget till skaldens hänförelse och hvarje högre själens lyftning föranlät att tänka på ett djupt sammanhang med naturens andar. Skaldegåfvans urgamla tillvaro böd, såsom vanligt i dylika fall, hennes återförande på Oden; han var det alltså, som måste vinna henne af jordens jättar och — ty utan kärlek ingen högre själens flygt — genom en jättedotters ynnest. Petersen delar samma åsigt: skaldskapen föreställes såsom en eldande dryck, och hvar och en, som deraf njuter, är skald. [1]) Han förvarades hos rimthursarne eller jättarne, der Gunnlad bevakade honom. Oden stiger ned, tränger igenom alla hinder, vinner Gunnlads kärlek och får njuta drycken. Han för honom upp från underverlden och meddelar honom åt menniskorna. Så uppstår och utbredes skaldskap. «Her have vi ham altså», säger han, «som åndens konge, der formæler sig med de jordiske elementer for at forædle dem til velsignelse for de dødelige.»

Grimm söker uppvisa öfverensstämmelsen emellan denna saga och den Indiska berättelsen om *amrita* (af *mrita* dödlig, hvaraf *αμβροτος, αμβροσιος*) eller odödlighetsdrycken. Amrita, ambrosia och nektar skulle alla hafva afseende på en näring, hvarigenom gudarne trygga sin odödlighet, och samma betydelse bör man gifva åt den kostbara, af den guddomlige Qvåsers blod och honung tillredda *Oðroeris drykkr*. Dvergar och jättar satte sig först i besittning af honom, likasom äfven amrita råkade i jättars våld, men slutligen bemäktigade sig dock gudarne båda. [2])

1) Nord. Mythol. København 1849, sid. 200.

2) Deutsche Mythol., sidd. 294 och 296.

104. Oden berättar efter sin återkomst, huru han i Suttungs håla blott med många ord vunnit sin afsigt att hemta skaldemjöden.

105. Gunnlad gaf honom den kostbara drycken, men han lönade illa hennes varma kärlek genom att hastigt lemna henne med den skatt, hon af sin fader var satt att bevaka.

106. Med nafvaren Rates tillhjelp for han ned genom klippan, sättande sitt hufvud i fara. — Dietrich fattar subst. *rati* såsom hafvande betydelse af en, som finner vägen, tränger sig igenom, eller störtar fram (af *rata*, röra sig hastigt, got. *vratôn*, gå), och derföre såsom omskrifning för ormen sjelf, som det poetiska föreställningssättet tillskref förmågan att intränga bland klipporna. [1])

107. För godt pris tillvann han sig af Gunnlad Suttungs mjöd och bortförde honom från jättarnes verld.

108. Utan Gunnlads hjelp skulle han troligen ej ha undsluppit deras hämnd.

109. Desse, med vunnen kännedom om den förmätnes flygt och Suttungs förföljelse, begifva sig följande dag till Odens sal för att underrätta sig om, hvem våldsverkaren vore, samt om utgången af hans farliga företag: om han lyckats i detsamma, eller om Suttung dräpit honom.

110. Klagan öfver Odens trolöshet, då han svikligen beröfvat Suttung mjöden och lemnat Gunnlad åt sina tårar. Hvem kunde väl nu tro hans eder! — Finn Magnusen, Dietrich m. fl. antaga, att dessa ord äro lagda i jättarnes egen mun. Den ringed, som Oden här säges hafva brutit, var en ed, som aflades på den heliga ring, som skulle finnas i hvarje större tempel på altaret *(á stalla)*. Denne ring skulle offerpresten hafva på sin arm vid allade lagting, han sjelf skulle förestå *(heyja)*, samt doppa honom i blodet *(rióða)* af den oxe, som han offrade. Hvar och en, som hade någon sak att afgöra inför rätten, skulle först aflägga ed på denna ring *(vinna hofseið at baugi)*, under åberopande af Frey och Njörd och den allsmäktige Åsen (Oden). [2])

---

1) Den yngre Eddan kallar ormen bland annat *grafvitnir* och *grafningr*.

2) Keyser, Nordmændenes Religionsforfatning i Hedendommen. Christiania 1847, s. 113.

Simrock är benägen att anse de trenne sista stroferna såsom en senare tillsats från en redan kristen tid, isynnerhet som de sluta med ett uppenbart ogillande af Odens förfaringssätt. Berättelsen skulle utan tvifvel, menar han, afslutas på ett mera tillfredsställande sätt med den 107:de strofen. Den yngre Eddan förtäljer för öfrigt ingenting, hvarken om Odens förmenta mened eller om jättarnes ofvannämnda spörsmål.

IV. *Odens råd till Loddfafnir*, str. 111 – 138. Denna afdelning kallas i yngre handskrifter *Loddfafnismál* och är utan allt tvifvel ursprungligen en särskild dikt, som här fått sin plats till följd af sitt med det öfriga likartade innehåll. — Enligt Finn Magnusen betecknar namnet *Loddfafnir* «juvenis barbæ virilis primitias jamjam producens», som således var i den ålder, då nordbon högtidligen förklarades vapenför och värdig att deltaga i männens sysslor och samqväm. Han fick de följande råden på ett heligt rum af talaren eller presten, för att deraf kunna draga nytta på sin framtida vandring genom lifvet. På samma sätt, tillägger han, plägade Druiderne undervisa af dem uppfostrade ynglingar med tal och sånger, som till en del höllos dolda för den stora hopen. Föreskrifterna innehållas till stor del redan i det föregående.

111. Skalden tillkännagifver, att de råd, som följa, förkunnas från talarestolen vid Urds brunn. — Genom angifvande af Urdarbrunnen såsom det ställe, hvarifrån de härflyta, vill han förskaffa dem en högre betydelse. Gudarne fällde nämnligen sina domslut vid denna brunn, som framqvällde under verldsträdets himmelska rot, och bar namn efter den första och högsta bland nornorna eller de tre höga qvinnliga väsenden, som bevakade honom. — Enligt Dietrich är det här Loddfafnir sjelf, som talar, meddelande från talarestolen åt lyssnande åhörare, hvad han i Odens sal och vid Urdarbrunnen tigande fått höra. Vida naturligare synes dock vara, att fatta dessa ord såsom lagda i Odens mun: nu finner han tiden vara inne för sig sjelf att tala, sedan han länge tigande och begrundande lyssnat till menniskornas samtal.

112. Denna strof kunna vi icke fatta annorlunda, än såsom en senare, sammanhanget alldeles störande, tillsats. Oden föreställes ytterligare beskrifvande, huru han hört

menniskorna tala uti höga ämnen och om djupa hemligheter, samt huru af dem de följande råden utdelas. — Borttager man åter den äfven i afseende på versarten alldeles förvirrade strofen, som enligt någras förmodan blifvit inflickad för att derigenom lätta runsångens tillknytande till den öfriga dikten, faller sig meningen vida klarare och ledigare, då man nämnligen fattar Oden sjelf såsom uttalande de välsignelse bringande råden till en ung, oerfaren yngling.

113. Föreskrift om att nattetid iakttaga försigtighet.

114—115. En varning för umgänge med trollkunniga qvinnor, af hvilkas makt att bedåra männens hjertan skalden gör en liflig skildring.

116. Man bör ej hafva en annans hustru till förtrogen.

117. Om man begifver sig ut på en färd till lands eller sjös, bör man förut rikligen förse sig med resekost. Jfr str. 73, «quæ huc revera pertinere videtur, sed rhapsodorum culpa loco incongruo intrusa esse.« A. M. III. s. 64.

118. En olycka bör man aldrig förtro åt dåliga menniskor, ty af dem har man ingen lön att vänta för sin uppriktighet.

119. En fruktansvärd makt ligger i en ond qvinnas svekfulla tunga. Mången har, utan egen förskyllan, genom henne blifvit bragt om lifvet.

120. Genom att ofta söka trogna vänners samtal och umgänge, bibehåller man deras vänskap.

121. Man bör bemöda sig om, att vinna andras ynnest och ingå vänskapsförbindelser, men blott med goda menniskor. — Dietrich anser strofen stå såsom motsats mot den 116:de: «nur mit guten männern sei vertraut.»

122 Vårda troget vänskapens heliga eld, ty känslan af att icke ega någon, åt hvilken man med full visshet kan förtro sig, är en sorg, som fräter hjertat.

123. Man bör ej inlåta sig i samtal med en dåre: ty, heter det hos Dietrich, hvarken kan det för honom vara till någon nytta, eller någon ära för en sjelf. Dietrich vill nämnligen ej erkänna den följande strofen såsom grund till denna, ehuru hon i sin närvarande ställning framstår såsom sådan, utan anser henne rubbad ur sitt rätta sammanhang, såsom snarare innehållande grunden till en uppfordran att umgås med goda menniskor, än till ett afrådande från umgänge med dårar.

124. Af en dålig menniska har du ingen lön att vänta för allt godt, du bevisar henne, eller du om henne talar, då den ädla deremot genom sina loford kan bereda dig andras kärlek.

125. Kännetecknet på en förtrolig vänskap är, att man utan svek för vännen öppnar hela sitt hjerta och icke skyr att säga honom sanningen.

126. Undvik hvarje ordvexling med ovärdiga menniskor, ty ofta händer det, att den ädle af dem i striden öfverväldigas.

127. Man bör ej bevisa en annan sådana tjenster, med afseende på hvilka man har svårt att göra honom till nöjes, och som för öfrigt lätteligen af honom sjelf kunna förrättas: en förklaring, föreslagen af Dietrich.

128. Var barmhertig och medlidsam emot den olycklige, men skoningslös emot fiender.

129. Gläd dig aldrig öfver det onda, men låt alltid det goda behaga dig.

130. Var i striden modig och uppmärksam på fiendens rörelser. Så länge du ser honom i ögonen, gör du alla hans försåt om intet. — Att icke se upp i striden, utan behålla fienden i ögat, är att icke blifva gripen af förskräckelse, säger Lüning. Uttrycket *gialti glikir verða gumna synir* förklaras deraf, att våre förfäder plägade säga om dem, som i kampen af fruktan förlorade all besinning och lupo till skogs, att de förvandlades till svin eller vildgaltar. Jfr Finn Magn. III. s. 162.

131. Vill man höra vänliga ord från en qvinnas läppar, eller vinna hennes kärlek, bör man ej spara på fagra löften, men ock stå fast vid sina ord.

132. Rusgifvande drycker, förtroliga samtal med en annans hustru och tjufvars falskhet äro vanskligheter, med afseende på hvilka en synnerlig försigtighet är af nöden (jfr str. 11 och 116): dock bör man akta sig för att låta denna försigtighet gå till öfverdrift.

133. Man bör aldrig begabba gästen eller vandraren, ty man kan ej veta, hvilka slags menniskor, som dölja sig under de främmande anletsdragen eller de torftiga kläderna.

134. Ingen är så god, att icke fel vidlåda honom, och ingen så dålig, att icke hos honom något af förtjenst finnes.

135. Lyssna alltid med vördnad till en gråhårsmans ord, ty ofta bor vishet på den gamles läppar, är han ock klädd i armodets drägt.

136. Föreskrifter om gästfrihet och välgörenhet.

137. Det måste likväl vara en rik man, hvars dörr skall kunna stå öppen för hvarje gäst eller tiggare: men om också icke rikedom fallit på din lott, gif ändock den fattige en skärf, på det att han ej må önska ondt öfver dig: en efter Finn Magnusen allmänt antagen tolkning.

138. Denna strof, med sitt dunkla innehåll, anses bilda en öfvergång till runsången. Finn Magnusen, utan hopp om, att på ett tillfredsställande sätt kunna förklara henne, anser, liksom Dietrich, att hon har afseende på elementens och naturguddomligheternas urgamla dyrkan: *jorden*, helighållen under namn af Hertha, Frigg o. s. v., skulle anropas vid dryckesgillen, såsom berusande dryckers på samma gång gifvarinna och mottagarinna, — *elden*, för att fördrifva sjukdomar, — *eken*, ett i forntiden högt skattadt trä, emot trög matsmältning, — *axet*, helgadt åt Freya såsom ymnighetens gudinna, emot trolldom, emedan Freya, i likhet med Hecate och andra månguddomligheter, ansågs såsom mästarinna i nattliga trolldomskonster och derföre äfven kunde afvända deras förderfliga följder. Husliga tvister, fortfar han i sin förklaring, borde ej sträcka sig utom *salen* eller hemmets gränser; *månen* borde anropas emot häftig vrede[1]); läkemedlet för onda djurs bett funnes hos djuret sjelft, likasom hvarje skarpt vapen, om det blott beströkes med en viss salva, ansågs kunna hela det sår, det åstadkommit: *runor* slutligen, eller förtroliga samtal, skulle fördrifva den häftigaste sorg och afvända svåra olyckor. Strofens sista uttryck anser han syfta på den förut omnämnda heliga källan, utan att vidare förklara, huru han tänker sig detta samband. Lüning återgifver stället sålunda: »erde nimmt das flüssige auf», likasom nyss förut *jörð tekr við öldri.*» *Höll við hýrógi* tolkas af Simrock, enligt Dietrichs förslag, «der Hausgeist hebt häuslichen Hader.»

---

1) Möjligen så, menar Finn Magn., att när man blef öfvermättan hetsig, borde man gå afsides och utgjuta sin harm för månen, hvarvid vreden skulle saktas och försvinna af sig sjelf, utan något förderfligt utbrott. III. s. 163.

V. *Odens runsång.* Oden skildrar, huru han genom runorna kommit till insigt uti och till fulländning af sitt väsen, samt huru han derigenom beherrskar så väl den yttre naturen, som menniskornas sinnen, str. 139—165. — Hela denna afdelning bär i yngre handskrifter namn af *Rúnatals-þáttr Oðins,* d. ä. ett stycke af Odens runtal eller runsång, af äldre utgifvare vanligen kalladt *Runekapitlet*[1]. Denne sång synes i än högre grad, än någon af diktens öfriga, såsom senare tillsatser misstänkta, beståndsdelar, för henne i hennes ursprungliga form hafva varit främmande. Men ehuru han tillhör en annan krets, än den föregående ordspråkssamlingen, är han, säger Lüning, säkert lika gammal; «framför allt», tillägger han, «är den spekulativt djupsinniga inledningen sprungen ur den fornnordiska verldsåskådningens innersta hjerta.»

1) Lüning, s. 263.


Lbs - Íslandssafn
100499410 - 2

